

ВІСНИК THE HERALD

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно-політичний місячник

З М І С Т

Д-р М. Кушнір — Сівач історіотворчих ідей	1
С. Корнич — Досвід ізраїльсько-арабської війни	4
М. Чировський — Хворобливий лібералізм	6
Ліна Костенко — Храми (поезія)	8
М. Трихрест — „Співдружність” чи федерація та яка з черги?	9
В. Трембіцький — Прапор без національних та державних прикмет	12
Д-р П. Мірчук — Завваги до „Слова” п. Штуля-Ждановича	14
В. С-ко — В обороні української мови	17
Леонід Полтава — Проти кого воюють?	19
П. Кізко — П'ятиденний робітний тиждень — черговий блеф	21
Софія Наумович — Два аспекти „розстріляного відродження”	22
О. С. — „Історія модерної України” о. д-ра І. Нагаєвського	25
Олександр Дорда — Дайте дорогу!	26
Хроніка	27
Лист до редакції Л. Шанковського	33

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

Немає української родини без української книгозбірні!

Немає української книгозбірні без видань ООЧСУ!

ПРОГОЛОШУЄМО ВИПРОДАЖ КНИЖОК ЗА ГОТІВКУ

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постать, стор. 32	0.50	В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	П. Мірчук: З мого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.25
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	0.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, стор. 80	0.50	П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00
* Історія Русів, стор. 346	3.00	С. Збараський: Крути, стор. 104	1.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00
Д. Донцов: Правда Прадідів великих, стор. 95 ...	0.50	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторінок 100	0.50	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій) ...	1.00
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	М. Островерха: На закруті, стор. 142	2.00
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську історіографію, стор. 87	1.50	М. Островерха: Великий Василіянин, стор. 48	0.50
А. Кияжинський: На дні ССРСР, стор. 232	2.75	М. Островерха: Гомін з далека, стор. 127	1.50
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман), сторінок 288	3.75	О. Вабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	О. Запорожець: В одвічній боротьбі, стор. 370	2.00
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніп, сторінок 44	0.50	Хосе Ортега: Вунт мас	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторінок 154	1.25	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
М. Щербак: Багаття (лірика), стор. 64	0.75		
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25		
В. Гришко: Панславизм в советській історіографії і політиці, стор. 37	0.25		
В. Кравців: Людина і воєк (сл. п. Р. Шухевича-Чупринки), стор. 31	0.25		
РІЧНИКИ „ВІСНИКА” за 1960, 1961, 1962, 1963, 1964 (тверда оправа)	6.00		
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15 ...	0.15		
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань ...	2.50		

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
N. Chirovsky: The Economic Factors in the Growth of Russia	3.75
N. Chirovsky: Old Ukraine	7.00
N. Chirovsky: The Ukrainian Economy	1.50

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K

P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

Д-р Михайло Кухмір

СІВАЧ ІСТОРІОТВОРЧИХ ІДЕЙ

(Погляд на працю журналіста зі становища українського націоналізму)

Журналістська діяльність набула найбільшого значення в часи національного відродження. Вона була першим засобом зв'язування народу з його історією, з його боротьбою за свободу і незалежність. Журналістська діяльність була першим засобом зв'язування народу з його історією, з його боротьбою за свободу і незалежність.

Отже, діяльність журналіста є справою, що виконується на найвищому щаблі розвитку органічного життя, почесною справою і особливо відповідальною. Воно потребує високої культури, високої моралі, високої інтелектуальної та фізичної сили. Журналістська діяльність є справою, що виконується на найвищому щаблі розвитку органічного життя, почесною справою і особливо відповідальною.

Отже, діяльність журналіста є справою, що виконується на найвищому щаблі розвитку органічного життя, почесною справою і особливо відповідальною. Воно потребує високої культури, високої моралі, високої інтелектуальної та фізичної сили. Журналістська діяльність є справою, що виконується на найвищому щаблі розвитку органічного життя, почесною справою і особливо відповідальною.

Витворення мови було найбільшим досягненням людства. Мова є засобом зв'язування людини з людиною, засобом передавання думки, засобом впливу на інших. Мова є засобом зв'язування людини з людиною, засобом передавання думки, засобом впливу на інших.

Професія журналіста належить до найбільш важливих і відповідальних. Вона вимагає високої культури, високої моралі, високої інтелектуальної та фізичної сили. Журналістська діяльність є справою, що виконується на найвищому щаблі розвитку органічного життя, почесною справою і особливо відповідальною.

Журналістська діяльність є справою, що виконується на найвищому щаблі розвитку органічного життя, почесною справою і особливо відповідальною. Воно потребує високої культури, високої моралі, високої інтелектуальної та фізичної сили. Журналістська діяльність є справою, що виконується на найвищому щаблі розвитку органічного життя, почесною справою і особливо відповідальною.

Журналістська діяльність є справою, що виконується на найвищому щаблі розвитку органічного життя, почесною справою і особливо відповідальною. Воно потребує високої культури, високої моралі, високої інтелектуальної та фізичної сили. Журналістська діяльність є справою, що виконується на найвищому щаблі розвитку органічного життя, почесною справою і особливо відповідальною.

Журналістська діяльність є справою, що виконується на найвищому щаблі розвитку органічного життя, почесною справою і особливо відповідальною. Воно потребує високої культури, високої моралі, високої інтелектуальної та фізичної сили. Журналістська діяльність є справою, що виконується на найвищому щаблі розвитку органічного життя, почесною справою і особливо відповідальною.

ність. Бог створив народи. Але все ж таки нас зобов'язують прометеївські кваліфікації, передусім свідомість, що ми беремо участь у великому творчому ділі. Наша зброя — Слово, що надає життю мисль.

Значення мови велетенське. Вона є відзнакою, прикметою і двигуном людства, як витвір людської культури і водночас конечною її умовою. Мова є властивою стіною поміж людиною і твариною.

**
*

А тепер пригляньмося цьому великому збірному тілу, яке маємо в приділеній нам функції з допомогою публікованого слова психізувати так, щоб воно мало відповідну духову постать, з повною історичною свідомістю і з скоординованими рухами. Загальний образ збірного буття можна окреслити тільки одною назвою: життя. Цей образ справляє враження морського простору з його розлогістю, глибиною і чаром змінливості, при позірній єдності. Рідкі бувають хвилини вигладження поверхні, навіть коли воно спокійно тремтить, полискуючи, і змінює барви.

Наш зір не бачить берега, бо стоїмо ми посередині життя свого середовища. Внутрішнім берегом є наше власне серце, а зовнішнім — простір, що губиться з очей поза овидом життя в синяві віддалі, схоплюваний зусиллям думки, а все ж таки реальний у нашій вірі в надземне життя.

На цьому стосунку до непізнавальних берегів буття спирається релігійне життя суспільства. А цей мотив чотиривимірного життя, трактований зі становища матеріалістичних доктрин як *імпондерабіліум*, в дійсності такий важливий, що з уваги на нього укладаються типи різних цивілізацій. Коли ми хотіли б світову мапу визначити графічними символами цих типів, то

~~~~~  
"VISNYK" — "THE HERALD"

Published by Organization for Defense of Four  
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.  
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,  
New York, N. Y. 10003

визначили б її рисунками не домів чи фабрик — але святинь.

Суспільний діяч, а таким є журналіст, не зрозуміє життя, коли не матиме постійно на увазі цього внутрішнього стану людської душі, якій не вистачає кругу земного життя. У нашому знанні про людину, яке живить психологію, соціологію, етику, політику, брак того спостереження, що в усій гієрархії природи, включно з життям людини, родам і поодиноким буттям дано міць життя *понад* потребу власного матеріального буття. Природа не чекала на людину, яка вміє оцінювати вічні вартості на відміну від життєвих користей. Кристали й різні хемічні сполуки видобули з себе і дали вищим, уже органічним творам такі властивості, які їм самим не служили для буття — барви, блиски, запахи, смаки. Користали з них рослини, потім комахи; тварини мали вже психіку, з якої, однак, скористала щойно людина; але вона, щоб нею бути, почала від початку витворювати, чисто біологічно, новий твір у вигляді суспільних зав'язків, жертвенно даючи з себе, в користь цього нового твору, те, що для тваринного життя було б зайвим. Людині, врешті, сяк-так цивілізаційно усвідомлений, не вистачає вже тривимірного буття на біологічній основі, і серце пориває її далі поза земний світ.

Переривати цього ланцюгового явища не можна і не вільно. Це — засаднича справа життя, що вияснює тасмницю початку, даного всякому існуванню у вигляді праджерела первнів життєвої енергії, оцього *Логоса*, а цей подих — як доказала наука — не був чимсь матеріальним, але у своїй істоті є чимсь провіденційним. Говорю тут про це тому, що цей кут зору для працівника духового моря необхідний як компас.

В усіх видах і фазах буття присутній первень завбачення вищого буття, і цей вищий твір успадковує від попереднього не тільки матерію в новому укладі, але також якийсь додаток на потреби вищого життя. Таким способом, неначе на основі закону доцільности, нижчий твір простягає руку до свого майбутнього.

В цьому явищі криється незламний закон історичности. Життя тягнеться ланцюгом успадкування і завбачень. Цей закон, схоплений свідомістю, яку здобула цим шляхом лю-

дина, переноситься на життя ідей, що випереджають епоху. Сучасна людина, дійшовши до пізнання цієї істини, повинна добре знати, що вона завдячує своєму минулому, а також що дасть із себе для свого майбутнього. Чим вищий щабель свідомости, тим далі повинен сягати провіденційний зір.

\*\*

Але повернімося до образу моря, маючи на думці його глибину і рух. Чому приписати його тремтіння, хвилястість, врешті бурхливість? Є незліченні життєві мотиви, але зверну тут увагу на один важливий. В лоні цього моря відбувається психічна виміна між одиницею і душею суспільства. Ця виміна відбувається без застережень і не без певного опору. Саме змагаються між собою право на життя одиниці з правом збірної особовости, яка поглинає одиницю. Деякі соціологи називають цей процес боротьбою двох егоїзмів: поодинокі індивідуальности з національним егоїзмом. Я назвав би це боротьбою еготизмів, бо треба цей процес розглядати, не надаючи йому характеру моральної боротьби. Тло цієї боротьби психологічне в найширшому значенні цього слова. Цей процес відбувається в лоні одиниці, але легко переноситься на публічну арену, і тоді виникають струси.

Критичним місцем у людській психіці є лінія стику між людиною як біологічним твором і суспільною людиною. Згадана вище рухливість, змінливість, хвилястість та бурхливість глибин життя і струменів, що їх пронизують, мають у значній мірі тут свою причину. Одиниця репрезентує як свою особисту власність усе, що є її інтимним стосунком до світу і підметним вглядом у цей світ. Одиниця носить у собі прагнення особистої свободи в цьому засязі, береже теж тасмницю своєї геніяльности, своєї уяви, своєї туги. Всі ті її промені, неначе в оптичній камері, відвертають уклад між одиницею і суспільством і те, що є для одиниці позитивним укладом, стає тут для неї негативом, а для суспільства навпаки — позитивом. Енергія діє, мабуть, згідно з тими законами, що й світло. Однак, одержуємо не відвернені для ока образи, але відвернений біг психічних справ. Те, що було позитивне для буття одиниці, мусить бути нею жертвенно віддане для добра вищого буття,

щоб там у репродукції суспільного діяння дало позитивний вислід. Так є в фотографії.

Це не діється без тертя і без боротьби. Пригадаймо собі історію цих процесів у літературі і в мистецтві, в філософії, в етиці, політиці, де впродовж цілих періодів боролися суб'єктивізм з об'єктивізмом, почування з „оком і окулярами мудреця”, лібералізм із суспільним наказом, консерватизм із поступом, демократизм із націоналізмом, імпровізація „чину” з рацією стану і т. д.

Це є оті хвилі й тремтіння, які обсерватор життя мусить бачити і розуміти однаково в явищах збірного життя і поодинокого. Заплутаність людського життя, що робить його загадкою, виникає звідти, що людина є психофізичним твором, який керується водночас законами фізики і психічними законами. Те, що є в ній з матерії, дається поняти в простірних умовах, а те, що є духове, діється в часі; отже людське життя виступає постійно в добутку умовин, простору й часу. Тому історії суспільства, яке позитивно репродукує геній людини, не можна, з одного боку, відлучити від територіяльної підстави, а з другого — від історичного факту зв'язування, лучби поколінь. Комбінація умовин простору й часу дає такий вислід, що водночас у тому самому суспільстві співживуть представники різних епох духового розвитку, зв'язані між собою тільки найзагальнішою підставою гніздових почувань.

Додаймо до тих регіональних різниць у культурі гру етнічних відмін, емуляційний настрій співживучих між собою генерацій і статей, впливи чужих цивілізацій, боротьбу суспільних клас, професійних і економічних інтересів, струмені доктрин і т. п., і будемо мати провалля, сповнене заколоту, в яке падає слово, що має це життя гармонізувати.

(Далі буде)

~~~~~  
МУДРІСТЬ СОКРАТА ПОЛЯГАЛА В ТОМУ, ЩО ВІН НЕ ДУМАВ, ЩО ЗНАВ ТЕ, ЧОГО НЕ ЗНАВ.

Цицерон

~~~~~

С. Корниз

ДОСВІД ІЗРАЇЛЬСЬКО-АРАБСЬКОЇ ВІЙНИ

Світ не був заскочений війною поміж Ізраїлем і Єгиптом та союзними з ним арабськими країнами, яка розпочалась о год. 3-ій ранку 5 червня. Вже довгий час єгипетський диктатор Гамаль Абдель Нассер погрожував у своїх промовах „скинути Ізраїль в море”. Насміхався з ізраїльтян, вигукуючи: „Хай ваші рабіни поведуть вас до бою!”

17-го травня Нассер зажадав від ООН забрати з єгипетських теренів невеликі відділи міжнародного війська, а 20 травня обсадив своїми з'єднаннями кордон з Ізраїлем і замкнув доступ кораблям до Акабської затоки. Увесь світ знав, що Москва приобіцяла арабам військову допомогу, а на потвердження тієї обіцянки вислала на Середземне море десять кораблів.

Отже, до збройного зудару між Ізраїлем і Єгиптом світ уже був підготований, але він зовсім не сподівався такого його перебігу: війна тривала лише шість днів і закінчилася цілковитим розгромом арабських військ. Під акомпаньямент нудних і безбарвних дискусій на Раді Безпеки ООН, відбулася та блискавична війна на трьох фронтах — в Єгипті, Йорданії і Сирії. Ізраїльські війська розбили арабські армії, зайняли старий Єрусалим і дійшли до Суєзького каналу та Тіранської притоки.

Під час воєнних дій ізраїльтяни виявили велике військо вміння, завзятість, свідомість і зорганізованість. Війну вів не цивільний уряд, а військові фахівці, як міністер оборони Моше Даян та генерал авіації Ісаак Рабін. Уже в перших її годинах ізраїльтяни знищили на арабських летовищах більшість літаків, збомбардували міста і внесли деморалізацію в запіллі. А далі в атаку пішли танки, прикривані літаками. Ізраїль диспонував французькими літаками, які виявилися ліпшими від московських міг'ів. Зрештою перебіг війни вже знаний нашим читачам з преси, радіо і телевізії. Нашим завданням є спроба розглянути політичні причини, обставини і вислід цього збройного зудару.

Від часу закінчення другої світової війни світова преса найбільше уваги присвячує москов-

ській рабовласницькій імперії. Причиною цього є безперервна московська агресія. Вона виявляється щодня, поширюється і заскакує „голубів миру”-конгресменів, патлатих студентів і ліберальних професорів неприємними несподіванками. Такою несподіванкою була для них спонзорована Москвою війна на Середньому Сході.

Йдеться про те, що московська агресія на Середньому Сході обумовлена прагненням Москви опанувати Середземне і Червоне моря. Це не є переходовим епізодом, обчисленим лише на відтягнення уваги від В'єтнаму чи демонстраційне застрашування Заходу, це — систематичне здійснення імперіяльного пляну ще з царських часів, що шукає виходу до Індійського океану. А далі в тім пляні передбачене захоплення світових джерел нафти, найважливішого сирівця для сучасного транспорту.

Боротьбу за Середній Схід більшовики розпочали зараз же по другій світовій війні агресією у Греції. Після прогри в тій країні, у квітні ц. р. поновлено невдалі спроби комуністичного перевороту під проводом Андреаса Палапандреу.

Підтримувана Москвою війна арабів з Ізраїлем була новою спробою Москви осягнути свої цілі чужими — арабськими руками — і то без ризика. Москві йдеться при цьому про знищення націоналізмів — жидівського, а потім і арабського на чолі з Нассером.

Немає сумніву, що ця війна на Середньому Сході матиме непередбачені Москвою наслідки. Провідники Ізраїлю — політичні і військові — заявили, що кордони своєї держави вони тепер самі встановлять. ЗДА, Британія і Франція не мають потреби обмежувати можливості Ізраїлю, а Москва хіба не буде розпочинати в зв'язку з цим ще одної війни. Ізраїль стане поважною політичною силою на Середньому Сході, на важливих стратегічних шляхах, як Суєзький канал і вихід до Індійського океану. Ізраїль може навіть перетворитися на світову потугу так, як сталося з Японією по війні з Росією в 1905 році, ЗДА по двох останніх світових вій-

нах, Францією і навіть Фінляндією, що успішно воювала з ССРСР.

Цікаво відмітити, що духове і політичне відродження Японії, а тепер може й Ізраїлю, сталося після опанування нею новітньої цивілізації, при збереженні основ власної духової культури і національних традицій. („Рабіни”, про яких згадував Нассер).

Поруч з цим бачимо країни з багатими культурними традиціями, які при засвоєнні новітньої цивілізації заразилися мікробами нової моралі („грабуй награване”, „Бога нет, всьо можна, ваяй, Ванька!”). Прийняли примат матеріалізму над ідеалізмом. Такі країни, духово дезорієнтовані, підлягають деморалізації, внутрішній боротьбі і ослабленню, попадають в рабство і — гинуть. Прикладами цього є власне червоний Китай, а тепер арабський світ. Єгипет, разом з допомогою при будові Асванської греблі, дістав з Москви бакцилі матеріалістичної ідеології, яка спинила його нормальний духовий розвиток.

Програна Москвою війна на Середньому Сході — дарма, що ведена арабськими руками, з огляду на її ефективність (Давид побив Голіята) підірвала престиж комунізму і Москви так назовні, як і всередині. Світ переконався, що Москва не така вже міцна, як то виглядає у В'єтнамі. Побачив, що її можна бити не лише у Берліні, Греції, Індонезії, Домініканській республіці, але й в інших місцях. Крім того провал Москви на Середньому Сході зобов'язує Уряд ЗДА дати відповідь на питання: чому досі не переможено її у В'єтнамі? Питання тим більше актуальне, що в наступному році відбудуться вибори Президента.

Перемога Ізраїлю над арабськими державами спричиниться до нового укладу сил.

Нашим читачам варто пригадати, що ізраїльтяни, які перемогли арабів, за своїми політичними переконаннями і ідеологією є націоналістами-сіоністами. Є це патріоти і вороги комунізму. Отже, перемога Ізраїлю є перемогою націоналізму. Більшість арабів також є націоналістами, але співпраця їхнього проводу з Москвою, як згадано, ослабила їх націоналізм, і вони впали жертвою коєкзистенції з большевиками.

Не менше цікавим є і той факт, що більшість

жидівського народу живе в розсіянні. В самому Ізраїлі є лише 2.500.000 жидів. Але розсіяні по всьому світі жиди активно допомагають своїм братам в Ізраїлі грішми, людьми, пропагандою, розвитком жидівської культури. На вістку про війну жиди в Нью Йорку зібрали 20 мільйонів доларів, в Чикаго — 3,5, у Філадельфії — 3, в Бостоні — 2,5. Загалом зібрано у вільному світі 200 мільйонів доларів.

Західні стратеги повинні взяти під увагу досвід уже другої ізраїльсько-арабської війни, який стверджує, що успішна оборона може бути досягнена тільки в наступі, в швидкому ударі на центр ворога — Москву, а не через розтягнення сил на 40 чи 50 оборонних пунктів.

***

По програній арабами війні з Москви вислали в політичну подорож „президента” Косигіна. Переїздом через Париж Косигін заручився від де Голля засудом політики ЗДА у В'єтнамі та на Середньому Сході і тим самим зміцнив свої позиції в ООН. На Генеральній Асамблеї ООН він виголосив промову, в якій гостро осудив Ізраїль як агресора, домагався виведення ізраїльських військ з окупованих теренів і покриття Ізраїлем шкід, спричинених війною.

В Нью Йорку Косигін дав себе „намовити” на зустріч з Президентом ЗДА. Зустріч відбулася на півдорозі поміж Вашингтоном і Нью Йорком в містечку Глесборо 23-25 червня. З Нью Йорку Косигін полетів до Куби, а далі до Югославії і Парижу, де ще раз зустрівся з де Голлем. Коментатори вважають, що в Глесборо Косигін і Джансон ні до чого не домовилися і що замість зближення можна сподіватися посилення холодної війни.

У журналі „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт” з 3-го липня в статті „Чи ЗДА змінять курс своєї світової політики?” стверджується, що ситуація у світі в 1967 р. відмінна від тієї, яка була в 1947 р., а тому американська політика повинна змінитися. Автор статті перелічує клопоти, які мають ЗДА в зв'язку з поступовим втяганням їх у виконання ролі „світового поліціанта”. Клопоти походять з того, що в боротьбі за забезпечення свободи вільних народів ЗДА залишилися самі. Британія перестала бути колоніальною імперією. Повоєнні союзи починають розпадатися. ООН не хочуть вмішуватися у сві-

ХВОРОБЛИВИЙ ЛІБЕРАЛІЗМ

яка понад двісті років успішно боролася проти хворобливого лібералізму.

Недавно на одній з телевізійних програм проведено інтерв'ю з гомосексуалістом, який опинився на самоту цієї статевий ненормальності. На іншій програмі п. н. „В пошукуванні розкоші“ виступали в дебатах такі особи, як Гінзберг, свого часу караний судом видавець порнографічної літератури, Лірі, пропатагор „інтелектуальної свободи“ і гнилого розуміння реальності через вживання наркотика ЛСД, та Ентоні, автор книжки, що пропатує серед жінок сексуальну безладність, тобто проституцію. І хоч в тих дебатах брали участь також противники сексуальної розгалуженості, самий факт, що таким особам, як Гінзберг і Лірі, дається можливість ширити свої отруйні погляди, свідчить про моральний занепад американської спільноти.

Не менш компрометуючим був випадок, коли ця сама телевізійна компанія дозволила кілька років тому засудженому за брехню комуністові Алджеррові Лисові в вульгарній формі критикувати Річарда Ніксона, колишнього віце-президента і кандидата на президентства у 1960 році.

В одному з католицьких університетів ЗДА вже викладають протестантську теологію... Ка-толицький священик — професор Куран дозволяє собі в дуже ліберальній формі інтерпретувати засади віри і моралі...

Муринський провідник Кінт прилюдно називає війну у В'єтнамі „проявом безоглядності американського імперіалізму“... Відомі комунофіли Бертрам Расел і Жан-Поль Сартр улаштували „норнберзький процес“ над президентом Джексоном та його Урядом в Швейцарії і двоє американських промадян виступали в цьому процесі, оскаржуючи свою батьківщину у „злочині проти людяності“... Сотки американських студентів публічно розділяють свої військові картки, а демонстранти в обороні комуністичної атреси у В'єтнамі палять американський національний прапор в Нью Йорку...

Сестри-монахині беруть участь в демонстрації проти управи Католицького Понтифікального Університету, засліплені ідеєю необмеженої свободи, отже свободи без відповідальності, хоч би вона й підтримала основи суспільства. Це вже доказ розкладу в монастирському житті, в тій організації квітні Католицької Церкви, Європи, про звільнення від співпраці зі ЗДА і тові проблеми. Франція дає про невтральність шукє шляхів співпраці з Москвою.

Далі в статті згадується, що у світі дивляться на ЗДА, як на ворога арабських країн, хоч Америка вложила значні капітали для допомоги в тій частині світу. А тепер Москва старається захопити в арабських краях американські нафтові компанії, перевести їх націоналізацію і експлуатувати їх під своєю контролею.

Все це змушує ЗДА бути дуже обережними. Вашингтон не має зам'яру вертатися до політики ізоляції і не хоче виконувати ролі світового поліціанта. У своїм плануванні ЗДА повинні керуватися власними життєвими інтересами. Долома ЗДА в обороні безпеки інших народів повинна спиратися на взаємність з ними співпраці.

Щождо червоного Китаю, то він переживає період внутрішньої затьожної боротьби і це надво буде позбавлений можливості виступати як поважний чинник міжнародної політики, не зважаючи на успішні експерименти з новою бомбою.

Припускаємо, що Ізраїль візьме під увагу до всіх інших народів з Москвою і, вигравши війну, не програвє миру. До часу, поки те станеться, на кордонах Ізраїлю існуватимє придуманий ще Троцьким стан ні війни, ні миру.

А недавно преса принесла вістки про те, що риканський уряд видалив з Естанії трох американських студенток, які палили прапори ЗДА під час виступів проти війни у В'єтнамі. Усі ці, здавалося б, не пов'язані між собою події і випадки мають спільний знаменник: помішання поняття, в якому біле вже не біле, а чорне не чорне. Це — ознаки протрєсьючого хаосу, що підриває основи правопорядку і висить баглиці розкладу в спільноту.

Лєнін писав, що, коли ворога неможливо збити у безпосередньому зударі, його треба дезорієнтувати, деморалізувати, послабити, і тоді вже ніщо від загигелі його не врятує. І в цьому, мабуть, криється джерело розкладу загальної, ще донедавна християнської спільноти. А заміс, що його вживають чорні сили для суспільного розкладу, зветься **лібералізацією думки**.

Лєнін писав, що, коли ворога неможливо збити у безпосередньому зударі, його треба дезорієнтувати, деморалізувати, послабити, і тоді вже ніщо від загигелі його не врятує. І в цьому, мабуть, криється джерело розкладу загальної, ще донедавна християнської спільноти. А заміс, що його вживають чорні сили для суспільного розкладу, зветься **лібералізацією думки**.

Пропататори лібералізації думки твердять, що людина повинна бути цілком вільною у покупванні свого шастя, хоч би навіть неприродним засобом гомосексуалізму. Тим більше, що світ загрожений перелюдінням, і нормальні статеві відносини між подружжями непомірно збільшують число дітей.

Зрештою, подружнє життя зв'язане з обов'язками, які духово пригнічують людину. І тому, мабуть, протрєсина управа Колумбійського університету дозволила студентам-гомосексуалістам геть гально оформити свій клуб.

Вітнікам, "пісінкам" та іншим духовим "мам" вільно висловлювати найбільш дивацькі погляди, але коли автоволі пих райків прийшлося почути такого роду погляди від заступника декана і професора католицького університету, то це було вже завагато. Аргумент, що гомосексуалізм є явищем хворобливим і ненормальним, цей професор відкидає, бо, мовляв, поняття нормальності є релігійним, і тому на ньому не можна нічого узасаднювати. Також не можна називати гомосексуалізм явищем хоробливим тому, що в самому Нью-Йорку є 800.000 гомосексуалістів, які не гірше за інших людей виконують свої професійні та громадські функції.

Згідно з університетськими законами, кожне студентське товариство має свого промодельського функції.

Згідно з університетськими законами, кожне студентське товариство має свого промодельського функції.

Звичайно, для лібералів, які хочуть "визволити" молодів від усього роду обмежень, дозволити їм шукати тільки розкоші і звільнитися від обов'язків, католицьке шкільництво дуже невипідне.

Найбільш небезпечним в усьому цьому є те, що ліберали, захоплювані своїми успіхами, посилюють атаки, і проводять католицьких університетів фактично відсутає перед цією навалюю розлібералізованого новаторства. І якщо в навчаннях та адміністративній католицьких університетів кінєць-кінєцем запанує секюляризація, то перша втрапить заінтерєсуваннє в їх утримуванні, і вони або зліквідуються, або стануть цілком світськими інституціями, де закладаються студентські клуби гомосексуалістів і де

під час протипарляових демонстрацій пагітн-
муть державні прапори.

Проводові Церкви в західньому світі треба
вдатися до рішучих заходів, коли він хоче вдер-
жати в своїх руках шкільництво, а зокрема ви-
сокі школи.

Серед американського суспільства останнім
часом пораз настіше виявляються здорові від-
рухи, які дозволяють сподіватися крапці май-
бутності. Ось так Конгрес ухвалив закон про
охорону американського прапора... Молоді
американці збираються групами і співають па-
тріотичних пісень, дискусують над потребою
відродження давніх моральних вартостей...
Промадська думка стоїть по стороні Уряду і ко-
ло політики у В'єтнамі... Ультралібералів
Мартина Лютера Кінга і сенатора Менсфілда
питають: "Чому б вам не відвертисся ЗДА, де
вам усе так не подобається, і не вихати до
СССР?"

Наша промада в диспорі у деякій своїй час-
тині, на жаль, також помаду розлібералізову-
ється і затрачує моральні вартості. Ліхманка
співіснуйвання, "реалітетів" і культобмінну серед
деяких наших людей, які відкидають у цих
справах принципівості, є доказом діяння роз-
кладового лібералізму, що допомагає нам роз-
пливатися як окрема національна група серед
різнонаціонального оточення.

В Америці, як і в інших державах, перше, як
надати людині якість відповідальне становище,
досліджують її характер, спосіб життя, можли-
вість її заломання у критичних обставинах і т.
ін. В ЗДА на важливий пост годі дістатися, як-
що батьки чи близькі свояки кандидатата живуть
в СССР або в іншіх якіхсь опанованих комуніс-
тами країні. Кандидат може бути найдоскона-
лішим фахівцем, але небезпека, що його мо-
жуть шантажувати репресіями його рідних, не

ЧИТАЧУ, ЗРОВИ СВОЕМУ ПРИЯТЕЛЕВИ
ДАРУНОК — ПЕРЕДПЛАТИ ДІЛЯ НЬО-
ГО "ВІСНИК", СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧ-
НИЙ МІСЯЧНИК, ОРГАН ГОЛОВНОЇ
УПРАВИ ООЧСУ!

Ліна Костенко

Х Р А М И

Мія дід Михайло був храмостротель.

Возводив храми, себто цілий вік.

Він був чернец, з диволом воітель.

Печерник, боговодний чоловік.

Він був самітник. Дуже був суворий.

Між Богом-чортом душу не двоїв.

І доі помінають у соборах —

"Храмостротель Михайлі".

Жив у землі, мовчущий не во зтобі.

Труждався сам, нікого не займав.

Він працював до поту на возобі,

І прошеї зроду шевата не мав.

Ті тридцять єрбних тех булі грошима.

Ціє трих. Ціє словои диви Мірлім.

Він був святий. Він жив непогрішимо

І не за гроші будував свій храм.

Рівбав вітар, збивав тесові паперті,

Клав нагелць свічки тиші на уста,

Де малювань тонких, як листя папороті,

Світися лик розп'ятого Христа.

Він ставив хори, амфори й амвои

В енархію по ладан дубув.

А щоб крапціше бабкіглиги дзвони,

Шпідіагтерю до мді добавав.

Він банно зводив, не збішовиви з місця,

Він бляху в ромби краив, мов сатин,

Колі стояв над келією мівнц,

Відки, як німо, загубленийний світм.

Татав каміни мурувати брами,

Стругав божики... За шівнці не кувив...

І так, у мислях збудувавши храми,

Торкующих із храму витявив.

1967 р.

Дозволяє довірити такіх людині відповідально-

У нас не так. Ось, наприклад, в СССР доне-

давня проживав старенький батько провідника

однієї української політичної групи, що назива-

ває себе націоналістичною. Чи ж становище та-

кого провідника не трапичне? Нам здається, що

він такого посту не повинен був приймати.

Зрештою, бачимо якими шляхами його полі-

тичне угруповання пішло і які "реалітетні"

думки він сам проголошував. Інакше не могло

М. Трихрест

„СПІВДРУЖНІСТЬ” ЧИ ФЕДЕРАЦІЯ ТА ЯКА З ЧЕРГИ?

От дурний та ще й битий —
— повірив на квиток москалеві.
Т. Шевченко

Як виходить з Бюлетеню Інформаційного Бюро Державного Центру УНРади з 24 жовтня 1966 р., цей Центр „узгіднив норми співпраці” з Кронштадтською Групою. Мовляв, вона „єдина з російської еміграції” стоїть на засаді права народів ССРСР на „власні національні держави”. До цієї „співпраці” дійшло без огляду на те, що ця Група (з семи членів) із Голдвіном на чолі вважає за правну передумову постання тих „національних держав” відповідні ухвали установчих зборів, які мали б відбутися в майбутньому.

Отже, масмо діло з виразним „непередрішенством” у згоді з „великопростірною концепцією”. Таким чином, Кронштадтська Група, з якою ДЦ УНР „узгіднив норми співпраці”, є за те, щоб український народ перекреслив усі дотеперішні правні і кров’ю засвідчені вияви своєї волі до самостійного державного життя, от хоча б IV Універсал з 22 січня 1918 р. Інакше кажучи, Кронштадтська Група є за „єдину неділиму”, а ДЦ УНР є тим, що своєю „співпрацею” з нею „списує з рахунку” мільйони українців, які впали в боротьбі за свою волю. Чому ДЦ саме так діє?

Кронштадтська Група є послідовна. Вона підсуває тямку про „співдружність”, що на її основі окремі народи ССРСР, очевидно, разом з московським, — „повинні співпрацювати між собою”, мовляв, після здобуття незалежності. ДЦ УНР повірив тому, що Москва справді почне тоді „нове життя від понеділка”.

Заялозена тямка федерації, яка майже завжди визначала собою перевагу в ній сильнішого члена, як „старшого брата”, чи „першого серед рівних”, сховалася під каптуром „співдружності”.

А тих „федерацій” за останні часи в історії України було до лиха, і все за почином чи намірами своїх таки чинників, чи „дядьків отечества чужого”. Як відомо, в III Універсалі Центральної Ради, що був виданий на початку листопада 1917 року, тобто вже в часі захоплення влади більшовиками, містилася, разом з проголошенням незалежності Української Республіки, заява про „федеративний зв’язок” з Московією. Та й у IV Універсалі залишена була фіртка для федерації, мовляв, „установчим зборам... належить рішити про федеративний зв’язок з народними республіками бущої російської держави”.

УЦРада в своєму переважно соціалістичному складі, з М. Грушевським — лівим соціалістом-революціонером та В. Винниченком — соціал-демократом на чолі, не хотіла й не могла розірвати свій світоглядово-ідеологічний зв’язок з московськими соціалістами-побратимами.

Не зважаючи на гіркий досвід „шукання спільної

мови” з московськими соціалістами та початкові удари збоку їх, на „вищому щаблі”, наступників — соціал-демократів більшовиків, українські соціалісти зі складу Українського Національного Союзу воліли під час повстання проти гетьманату мати зв’язки з останніми, тобто з московськими комуно-більшовиками. В. Винниченко у „Відродженні нації” писав, що перед повстанням його керівники провадили переговори з комісарами Х. Раковським та Д. Мануїльським, які погодилися підтримати виступ проти гетьманату, за що їм обіцяно управління комуністичної партії в Україні...

А вже після повалення гетьманату, коли військо Директорії зводило бої з Добровольчою Армією і слідом за цим — з червоними, що в свою чергу билися з денікінцями, Директорія УНР, замість усунути на той час від боротьби між білими та червоними москалями, вважала за доцільніше вхопитися за можливість воєнної угоди з Советами проти Денікіна, яку нібито пропонувала тоді Москва через свого відпоручника, швайцарського комуніста Плятена. В зв’язку з цим від українців до більшовиків виїжджали аж три делегації — з Кам’янка до Гомеля, з Нової Чарторії до Серпухова (під Москвою), де тоді зорганізували москалі Всеукраїнський Ревком, і з Вінниці до Курська. Зазив Плятена був більшовицьким гачком для використання армії Директорії УНР проти Денікіна, що без впливів соціалістичної більшості в ній не могло б мати місце.

Марксизм-соціалізм-комунізм з його засадами безбожництва, знесення-заперечення духово-матеріальної приватної власності, з його клясовою боротьбою та „інтернаціоналізмом” — машкарною гнобителя, — є протиприродною і протисуспільною облудонаукою, страшним відступом аж до дикунських часів. Марксизм-соціалізм-комунізм, як лад, може бути запроваджений в життя тільки з допомогою духово-фізичного терору з рук нової кляси-касти. Тому він ніколи не втримався б без імперіялізму, як поживного для нього середовища.

Приклад Полуботківського і Богданівського полків, які вліті 1917 р., під впливами націоналістів і передусім М. Міхновського, виступили були з повним успіхом, щоб усунути московську надвладу, тим самим опинилися на становищі противників угодівської супроти Москви політики Центральної Ради. Як відомо, що золоту нагоду повного усамостійнення України ЦРада знівечила. У висліді соціалістичної демагогії та з допомогою „старших братів”, полуботківців і богданівців роззброєно й вислано на фронт для „войни до переможного кінця”... Центральної Раді було байдуже, що після роззброєння цих українських патріотів, на них уночі напали москалі, забивши кількадесят козаків.

Українські соціалісти виявилися тягловою худобою в возі московського імперіялізму. Але, опинившись на еміграції, вони показали, що „нічого не забули й нічо-

му не навчилися". Першою турботою їх було дістатися в той чи інший спосіб на чолі еміграції. З цією метою створено кілька партій під різними назвами, але засадничо соціалістичних, — аж до „націонал"-комунізму, чи хвильовизму включно. Хоч питома вага тих партій серед еміграції нікчемна, вони, вигадавши „паритет", тобто машкару самозванства, створили УНРаду, без того, щоб її хтось вибирав. За соціалістичною насагою УНРада „позбирала всі крихти" колишньої УЦРади і, отже, традицію ворожнечі супроти націоналістів. мовляв, „ми вас знищимо", як колись вирвалося з уст хвильовиста Вагрянного, члена і навіть голови УНРади, під адресою ОУН (бандерівців).

Тому й не дивно, що ця УНРада, з майже виключно соціалістичним складом, введовзі показала живучість своєї федерації з Москвою. Один з виявів цього духа мав місце в середині вересня 1949 р. у вигляді таємних зносин українських соціалістів із своїми товаришами з-під стягу А. Керенського (А. Кірбіса), як провідника московської соціалістичної Ліги боротьби за народну свободу, що як речник „великопростірної концепції" був запеклим ворогом навіть автономії України. А тих наших соціалістів зі своїми поплентачами, що пішли тоді в „Каносу" до Керенського, було аж шістнадцять. Соціалістична УНРада тоді не засудила цього лиховісного для української визвольної справи вчинку. А не засудила, значить схвалила, що виходило також з інформації УСО (Укр. Соціалістичного Об'єднання), надрукованої в „Социалистическом Вестник'у" Абрамовича. Тоді ідеолог УРДП, В. Гришко, дуже радів, що один з московських соціалістів, Ніколаєвський, „визнав право України на самостійність", мовляв, українці „добилися хоч від одного росіянина такої заяви".

Слідом за цими таємними зносинами українських соціалістів зі своїми „побратимами" з Ліги Керенського почалася тяганина в справі співпраці з Американським Комітетом Визволення Народів Росії, який в згоді з „великопростірною концепцією" стояв на „непередрішенських" позиціях.

У той час, коли українські націоналісти поставилися до цього Комітету відмовно, соціалісти з УСО разом з керованим І. Вагряним „Демократичним бльоком", який був також соціалістичним творивом, навпаки, чекали тільки нагоди, щоб на ту співпрацю піти. Нагода для співпраці з американськими „непередрішенцями" з'явилася після перемалювання вивіски. Американський Комітет Визволення Народів Росії став Американським Комітетом Визволення від Большевизму (АКВБ, чи скорочено — АКВ) — старе тирликання виспівувалося вже з нової сопліки. І посунули наші чужраїнці у вигляді соціалістів усіх відмін до цього Комітету. То вже не була якась „таємна розмова", а „урядова" — офіційна, під прапором УНРади та її Виконного Органу, з благословення голови УНРади І. Вагрянного та голови ВО М. Лівницького. Якщо „таємні розмови" українських соціалістів велися безпосередньо з московськими соціалістами, то тепер вони провадилися з допомогою американських посередників і не так впадали в очі. А співпраця та тривала довго, на-

віть і після того, як ОУН (мельниківці) на знак протесту виступили були з УНРади. Найбільше дала своїх людей для співпраці з АКВ саме УРДП — хвильовисти, тобто найбільші з усіх українських соціалістів.

Як відомо, співпраця наших соціалістів з АКВ припинилася тільки після того, як він перестав давати гроші на свої установи.

Крім АКВБ, чи АКВ, були ще КЦАВ (Координаційний Центр Антибольшевицької Боротьби) та СОНР (Союз Освобождения Народов Росії), які в тій чи іншій мірі були „непередрішенськими". Душею тих „приватних" організацій були москалі, як борці за „єдину, неділимую", в „співдружності" з американськими „великопростірниками", чи „односвітниками".

„Клуб круглого стола", утворений в грудні 1960 р., являє собою вже вищий щабель розмов українських соціалістів із їхніми московськими побратимами. Якщо ті розмови, започатковані у вересні 1949 р., були тоді „таємними", то тепер, біля цього „стола", вони вже прилюдні й відбуваються досить часто на тлі, як звичайно, вилонів із загального ладу українства або надщерблення його гідності. „Клуб круглого стола" є немовби додатком АКВБ, але вже без „срібняків". Серед „круглостільників", як і слід було чекати, першу скрипку грають ті найліпші, тобто з лав УРДП чи ЗП УГВР. Разом з ними за тим „столом" сидять „побратими" з редакції „Социалистического Вестника".

„Круглостільники" та їх поплентачі на місцях, замрячені „співіснувальним божевіллям", розпинаються за „контакти" з висланцями московського окупанта, за „культуробмін" з ними, „будування мостів" до них, проповідують „реалітети" тощо. Діяльність їх має на меті притупити серед українців відчуття різниці між добром і злом, мовляв, „тепер там інакше".

Але протидія українського самостійницького табору напевно переверне і цей „стіл". Ворог це знає і вдається до нових підступів. „Співдружність", що її підсунула українцям Кронштадтська Група, є новою „червоною шапочкою" на федеративних метикуваннях московських єдинонеділимців соціалістичної барви. Про це, напевно, знає й ДЦ УНР, але вважає за доцільне ховатися під тією ж „шапочкою" від українського громадянства й, очевидно, з тих самих мотивів, які привели однодумців того ДЦ до „круглого стола".

Отже, не зважаючи на спростувальні в'яснення Українського Інформаційного Бюро, надруковані в „Свободі" з 25 січня 1967 р. за підписом Д. Андрієвського, та ніби щирі, заспокійливі від імени Кронштадтської Групи намову В. Яновського в „Свободі" ж з 3 травня 1967 р., „співдружність" є черговою витівкою московських соціалістів, щоб таки налігати українців на осоружну їм федерацію з Москвою, використавши сприятливий для цього ґрунт серед українських соціалістів, у цьому випадку з ДЦ УНР.

У брошурі Кронштадтської Групи під наголовком „Национальная программа СССР", яку написав Є. Петров-Скиталець і розіслав до всіх проводів еміграцій народів СССР, отже й до ДЦ УНР, устійнюється, що „в добі, коли всі народи земної кулі одержали націо-

нальну свободу або знаходяться на дорозі до її досягнення, будь-які обмеження національної свободи в майбутньому вільному суспільстві є нетерпимі". Далі в зверненні до московської еміграції зазначено, що „російські емігранти виявляють цілковито недоречний („неуместний“) патріотизм... Націонали ж, ображені непримирливістю та консерватизмом російської преси, палають мости й відокремлюються від руских". Все ніби в порядку, хоч він, Петров, і утворює „непримирливість“, тобто імперіялізм москалів, з „патріотизмом“.

У викладі своїх поглядів на національне питання автор підкреслює, що „майбутній переворот заздалегідь вирішить перехід від примусового союзу лялькових автономій до добровільної співдружності незалежних республік"... Мовляв, як, наголошується далі, „не розчленування на ворогуючі між собою країни, а співдружність незалежних республік, що добровільно об'єднують... державні сектори своєї промисловості під загальним плянуванням... І східні слов'яни... лише тоді стануть друзями, коли добровільно об'єднуються в рівноправній конфедерації“.

Таким чином є тут усе — і „державні сектори промисловості“, тобто господарча підвалина советської системи в згоді з засадами марксизму-соціалізму-комунізму, і „об'єднання їх під загальним плянуванням“, тобто створення державного монополістичного капіталізму — „командних висот“ з невідкличним вислідом — тиску економічно-політичної природи на „незалежні республіки“ збоку „старшого брата“, який, звісно, стане тим „загальним пляновиком“. Первні панславізму мають тут також місце. — „Щі те же, но пожіже“ — боряч той самий, тільки рідший.

Є. Петров у своєму зверненні до українців ставить крапки, але не над усіма „і“. Він підкреслює, що „в Україні є явно антикомуністичний настрій, який частково переходить у протиросійський та сепаратистичний“. Іншими словами, якби не антикомуністичний настрій, то не було б і того „часткового сепаратизму“ та нехоті супроти москалів. Петров перекреслює всю довгу, протягнутою століть, боротьбу України за своє визволення з пазурів хижої Москви, яка в ім'я свого загарбництва-імперіялізму стала комуністичною. Петров натякає на те, що тепер, у „післясталінських часах“, гасло 1941 р., мовляв, „хоч з чортом, тільки проти Сталіна“ не матиме підтримки, тобто українці не зможуть уже їхати зі своїм „сепаратизмом“ на возі антикомунізму.

Жалюгідне спрощення, з намаганням звести боротьбу України за волю тільки до боротьби проти комунізму, як режиму, без того, щоб узяти під увагу найголовніший бік тих змагань — визволення від гнобителя, як творця того режиму, особливо впадає в очі, коли автор „формулює нову державну систему, як вільні („свободні“) совети“. Ясно й недвозначно, але ще ясніше стає, коли він каже, що „український народ та його керівники вирішать це питання і руські демократи визнають це рішення“. Так, ніби український народ ще не сказав свого слова в питанні про самостійність.

Петров зі своєю Кронштадтською Групою є послі-

довний. Він радить українцям „опрацювати таку демократичну програму майбутнього устрою, яка задовольнила б не так еміграційні кола, як більшість населення в Україні“. Отже, знову наголос на тому, що носієм „сепаратизму“ українців є „еміграційні кола“, мовляв, решта українського народу зацікавлена лише в зміні режиму на „вільні совети“, і воля України його не обходить. Ще жалюгідніше спрощення з прозорим наміром „пустити русина на русина“, в цьому випадку малороса та українця-федераліста на самостійника.

Але найвиразніше визирнули осячлі вуха московського імперіялізму зі звернення Кронштадтської Групи у ділянці ставлення до самостійницьких прагнень Козакії (Дону, Кубані, Тереку). Петров-Скиталець рішуче проти повної самостійності козаків, мовляв, „відокремлення Козакії і північнокавказьких автономій від-різають руских від південних портів — Ростова й Новоросійська“. Як підкреслив часопис „Казак“, орган Козачого Національно-Визвольного Руху, у числі 94 за жовтень 1966 р., таке відмовне до незалежності Козакії ставлення нагадує слова й діла Петра I, який у листі до Меншікова у 1704 р. писав, що йому необхідно їхати туди (на Дон) на три місяці, „даби с помощью Божіей безопасно тот край сочинить, понеже сам знаеш, каково тот край нам надобен“... .

Дальші вияснення зайві. Не беззастережне визнання повної державної незалежності всіх поневолених Московою народів, як передумови миру й свободи на Сході Європи, — лише прозорий підступ у розрахунку на зваблення їх порожньою обіцяркою „співдружності“ на манівці, з єдиним вислідом збереження тієї самої московської в'язниці народів. Саме це впливає з метикувань Є. Петрова-Скитальця, викладених ним у брошурі „Национальная проблема СССР“, яку видала Кронштадтська Група, що з нею ДЦ УНР „узгіднив норми співпраці“.

Очевидячки, Петров розумів сучасний стан у світі, що на нього темні сили кидають свою страшну тінь. Розумів він певно й те, що Москва тепер є лівим крилом отого Інтернаціонального Дармоїдства, і що ця роль з'явилася наслідком її безоглядного імперіялізму, як поживного середовища для марксизму-соціалізму комунізму, тобто зняряддя, яке й вона сама використовує для дальших підбоїв. Але Петров, очевидно, не розумів, що виходом з цього зачарованого кола може бути тільки усамостійнення всіх підбитих Московою народів й, отже, відмова від підтримки її інстинктивно-нестерпних загарбницьких спрямувань.

Тільки так може бути розв'язаний гордіїв вузол взаємовідносин між народами у Східній Європі для добра й самого московського народу.

А тим часом, на тлі підступу Кронштадтської Групи зі „співдружністю“, дуже жалюгідно виступає ДЦ УНР, який не добачив, чи, краще сказати, не хотів добачити отого підступу. ДЦ УНР не має права говорити від імені українства — він є самоуправненою установою. Співпраця ДЦ УНР з Кронштадтською Групою та свого часу з такими „непередрішенськими“ організаціями, як АКВБ та КЦАБ, кидають на нього понуру тінь.

В. Трембіцький

ПРАПОР БЕЗ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА ДЕРЖАВНИХ ПРИКМЕТ

В кожному пропагандивному виданні, що виходить під фірмою УРСР, згадується про „суверенність” підсоветської України, символом якої є, мовляв, „український” прапор та герб.

Державні інсигнії — найвищі символи народу, і тому схвалення державною владою герба та прапора даної країни є незвичайною справою. Також усякі зміни в їх вигляді є для даної країни подіями історичного значення.

Державний герб і прапор кожної країни мають своєрідний вигляд, що підкреслює їх відмінність від прапорів та гербів інших країн — відмінність етнічну, культурну, мовну, історичну, ідеологічну і т. д. Також знамена української нації відмінні від знамен інших націй і мають свою майже тисячолітню історію.

Тож не дивно, що тризуб і блакитно-жовтий прапор є для противників самостійності і незалежності України „буржуазно-націоналістичними знаменами”.

Тим часом у Польській, Румунській, Чехо-Словацькій і Болгарській Республіках, в цих сателітних державах і досі вживають старих національних прапорів (старі герби як монархістичні знамена заборонено в Мадярщині, Румунії та Болгарії), і за буржуазно-націоналістичні знамена їх не вважають.

Герб і прапор УРСР, „суверенної держави українського народу”, накинута російським центральним урядом і служняно схвалені київськими маріонетками.

Від 1920 до 1949 року прапором УРСР був звичайний советський червоний прапор. Лише вміщення в лівому верхньому розі чотирьох жовтих букв „УРСР”, жовтого серпа та молота і жовтої зірки над ними відрізняло його від прапора ССРСР.

1945 року УРСР, поруч із ЗДА, Францією, Англією і СРСР, стала основоположником організації Об'єднаних Націй і вступила в круг незалежних держав, але... з прапором майже ідентичним із прапором СРСР, тобто Росії.

У поясненнях чужинецьким геральдикам інтерпретовано прапор УРСР без національного характеру, і в публікаціях ОН про прапор „су-

веренної” УРСР писалося лише, що він „подібний до прапорів інших республік Советського Союзу”. Не дивно, що представники держав-членів ОН ігнорували українську делегацію в її політичних виступах-промовах, які були перелицьованям промов представників СРСР — Росії. Інакше кажучи, який прапор, така й держава — без власного війська, посольств, консулятів, грошей, окремої поштової марки, яку мали навіть колонії Британії, Франції, Португалії та Іспанії.

Аж раптом 21 листопада 1949 року в Києві проголошено закон про новий прапор „суверенної” України”. Цей закон вписаний в Конституцію УРСР під точкою 125.

Дехто з українських емігрантів зрадів, мовляв, нарешті УРСР має окремий від Росії-СРСР прапор з блакитною барвою внизу, „прийнятою” з національного блакитно-жовтого прапора. Але й досі переважаюча більшість емігрантів не знає, якої справжньої зміни зазнав прапор підсоветської України.

В Конституції УРСР немає пояснення барв прапора, а подано лише технічне його оформлення. Згаданий вище закон звучить так:

„Державний прапор Української Радянської Соціалістичної Республіки являє собою полотнище, яке складається з двох горизонтально розташованих кольорових смуг: верхньої червоного кольору, яка становить дві третини ширини, і нижньої лазурового кольору, яка становить одну третину ширини прапора, з зображенням у його верхньому кутку, на відстані однієї третини довжини від древка, золотих серпа і молота і над ними п'ятикутної зірки, обрамленої золотою каймою. Відношення ширини до довжини 1:2”.

(Конституція УРСР, Київ 1954, стр. 27).

У тексті закону блакитну барву названо російським словом „лазурова”, золотий **о**крайок, **р**убець, що огортає зірку — російським словом „кайма”, а держално — російським словом „древко”. Це ніби дрібна справа, але говорить вона багато: навіть основний державний закон УРСР не зладжено поправною українською мовою.

В лютому 1961 року, на розпорядження Секретаріату ОН, видано ілюстровану брошуру

про прапори держав-членів цієї міжнародної організації. Кожна національно-державна презентація подала в цій брошурі до свого прапора коротке пояснення його барв, походження їх, дату прийняття прапора парламентом чи законодавчою комісією. Отак прийшлося й делегації УРСР дати своє пояснення прапора, під яким вона виступас. На стор. 28 читаємо (в перекладі з англійського):

„Широка синя смуга внизу українського прапора відрізняє його від інших республік Советського Союзу. Український прапор, як і прапори всіх інших республік Советського Союзу, має на собі молот, серп і п'ятикутну зірку”.

Іншими словами, прапор УРСР такий самий, як і російський, лише з додатком **синьої смуги**.

Певна зміна в поясненні прапора УРСР зайшла в 1963 році, мабуть, під пресією запитів збоку зацікавлених чужинців — що означає блакитно-синя барва?

І так, у другому виданні брошури ОН на стор. 55 читаємо:

„Сучасний прапор Української Радянської Соціалістичної Республіки був прийнятий 1949 року. Червона барва символізує єдність всіх народів, а синя представляє вічну дружбу і єдність між українським і російським народами...”

В цьому трактуванні барв прапора з одного боку фальш, а з другого нонсенс, свідомо допущений советськими геральдиками. Бо від 1918 року, коли більшовики захопили владу в Росії, червону барву на прапорі завжди трактовано, як барву революції, барву кривавої боротьби з капіталістичним світом, а не як барву „єдності”. А щодо синьої барви, як символу „вічної дружби з російським народом”, то хіба на прапорі завойованої, насильно приєднаної країни, для пригадки її населенню може бути вміщений цей символ насильно накиненої „дружби”.

Само собою, така інтерпретація барв прапора УРСР ще в більшій мірі переконала вільний світ у колоніальній залежності України від советської Росії.

В останньому виданні згаданої брошури ОН на стор. 11-ій подано також прапор Білоруської РСР, затверджений у Мінську та Москві 31 грудня 1951 р. Цей прапор подібний до прапора УРСР, але, замість синьої смуги, є тут зелена, з вишивковим мотивом: білі нитки по червоному полотні (в протилежному порядку як в білоруському народньому взорі). Зміну порядку

барв у цій вишивці зроблено, само собою, з політичних міркувань. Але важливе тут щось інше, а саме інтерпретація зеленої смуги і червоної барви:

„Червона барва символізує соціалістичну революцію, зелена є барвою Білоруси. Вгорі — характерна ознака білоруського народу...”

І лише в кінці згадано про політичну залежність БРСР:

„Як і інші радянські прапори, молот і серп символізують союз робітництва і селянства. Зірка представляє єдність трудячої класи”.

Чи не означають ці різниці в прапорах УРСР і БРСР, що білоруські комуністи при устійнюванні прапора БРСР і пояснюванні його символів виявили більше незалежності і національної гордості, як київські маріонетки, що іменують себе Радою Міністрів УРСР і ЦК КПУ?

Немає сумніву, що представники УРСР в ОН та уряд УРСР в Києві знають дійсний вигляд історичного українського національного прапора, який постав у модерному вже його вигляді ще 1848 року і барви якого відомі від княжих часів. В музеях України переховується чимало оригінальних прапорів України з минулих часів.

Українцєві на Рідних Землях не вільно заявити, що національні барви його країни мають біля вісімсотлітню традицію, були знаменовані в гербах Галицько-Волинської Держави, якщо не раніше в Київській імперії, признані за національні барви 1848 року на Конгресі Головної Руської Ради у Львові, затверджені законом 1918 року й конституційними статтями Української Держави 1918-20 років.

Полякам вільно стверджувати, що польський герб та національні барви відомі від 1241 року; румунам, що їх прапор датується від 1848 року і був встановлений на основі історичних прапорів Волощини та Молдавії; болгарам, що їх прапор був прийнятий законно 1878 року, а його барви репрезентують свободу, хліборобський характер країни та хоробрість: чехам, що біло-червоні барви їхнього прапора взято з прапорів Чехії й Моравії і що під цим прапором оброну свою державність чехи 1620 р. в боях із німцями на Білій Горі.

А прапор УРСР офіційно постав 1959 року, так ніби до того часу українська нація прапо-

Д-р П. Мірзук

ЗАВВАГИ ДО „СЛОВА” п. ШТУЛЯ-ЖДАНОВИЧА

Від автора

У зв'язку з вміщенням в українській пресі тексту промови п. О. Штуля на одному з прийнят, улаштованих для нього його однопідумцями, я написав деякі свої критичні завваги, але редакції двох українських газет відмовилися їх вмістити, очевидно, з огляду на особу п. Штуля, нового провідника ОУН мельниківців. Справи, заторкнені моїми заввагами, так само актуальні сьогодні, як були кілька місяців тому. Тому подаю їх тепер на сторінках „Вісника”.

Чи полк. А. Мельник належав до основоположників ОУН?

На підставі документів ОУН, які я основно перевіряв, пишучи „Історію ОУН”, заявляю, що твердження п. О. Штуля, начебто полк. А. Мельник належав до основоположників ОУН, не відповідає правді.

Полк. А. Мельник ніякої участі в творенні

ра не мала і дістала його лише завдяки дружбі з... російським народом.

Навіть чужинці, знавці геральдичних проблем, а особливо історії національних прапорів народів світу в своїх публікаціях, описуючи прапор УРСР, виправляють інтерпретацію представництва УРСР при ОН, додаючи від себе походження блакитної барви, як частини історичного українського прапора з часу самостійності України в рр. 1917-20.

В багатьох атласах світу український блакитно-жовтий прапор зайняв належне місце поруч з грузинським, бухарським, вірменським та азербайджанським в таблицях прапорів державних націй. В архівах міністерств різних країн зберігають український національний прапор, уживаний під час відвідин українських посольств, торговельних та військових місій.

Врешті, в багатьох геральдично-прапорних виданнях згадується і в кольорах представляється український державний прапор із датою його офіційного вживання — 1918-20 роки.

ОУН не брав і її членом аж до літа 1938 р. не був. Правдою є, що полк. А. Мельник був провідним членом УВО. В першому півріччі 1924 р. — в часі, коли полк. Є. Коновалець вийшов був на деякий час з УВО у висліді конфлікту всередині УВО, викликаного вимогою диктатора ЗУНР д-ра Петрушевича підпорядкувати УВО Урядові ЗУНР, — полк. А. Мельник був крайовим командантом УВО (яка в той час підлягала міністрові війни ЗУНР, д-рові Селезінці). Арештований у половині 1924 р. (справа Басарабової), полк. А. Мельник був засуджений на чотири роки тюрми. По виході з тюрми він відмовився від будь-якої участі в діях українського підпілля і не повернувся до УВО, а тим більше не брав ніякої участі в організуванні ОУН.

З полк. Є. Коновальцем в'язала його колишня близька співпраця в Січових Стрільцях та родинні зв'язки (дружина полк. Є. Коновальця і полк. А. Мельника рідні сестри), і тому полк. Коновалець намагався весь час притягнути полк. Мельника до праці в ОУН. Але, ведені в тому напрямі з доручення полк. Коновальця розмови кінчалися фіяском: полк. А. Мельник рішуче відмовився і від будь-якої праці в ОУН і від самого членства в ОУН. В епізоді Свята УМХ полк. Мельник був явним противником ОУН: він як командант організації „Орли” організував ту імпрезу тоді, коли ОУН переводила бойкот імпрези з огляду на заплановану участь в президії свята офіційних представників польського уряду.

В ОУН полк. Андрій Мельник з'явився вперше вліті 1938 р. у висліді заяви Ярослава Барановського про те, нібито полк. Є. Коновалець у своєму усному заповіті призначив полк. А. Мельника своїм наступником на пості голови Проводу ОУН. Власне факт, що полк. Мельник не був до того часу взагалі членом ОУН, став причиною, що зараз по покликанні полк. Мельника „Вужчим Проводом ОУН” на пост голови Проводу ОУН Крайова Екзекутива ОУН зголосила ПУН-ові свій рішучий протест. (Про цей протест виразно пише тодішній крайовий про-

відник ОУН, Л. Ребет у своїх споминах „Світла й тіні ОУН”).

Всі ці факти повинні бути відомі п. О. Штулеві, якщо він сам був членом ОУН перед або бодай в часі приходу полк. А. Мельника на пост голови ПУН.

Пора перестати зловживати назвою „ПУН”

Вважаю, що вже найвищий час перестати надуживати назву „Провід Українських Націоналістів”. Ця установа була створена як керівний орган всіх українських націоналістів рішенням 1-ої Конференції Українських Націоналістів, що відбулася в Берліні 3-7 листопада 1927 року з участю делегатів усіх діючих тоді українських націоналістичних організацій (УВО, СУНМ, ГУНМ, ЛУН) та окремих незорганізованих українських націоналістів. Тому ПУН був тоді дійсно проводом всіх українських націоналістів. Цей характер задержався за ПУН’ом і тоді, коли 1-ий Конгрес Українських Націоналістів в січні-лютому 1929 р. завершив об’єднання всіх українських націоналістів в Організації Українських Націоналістів (ОУН), і, поширений Конгресом, ПУН став проводом ОУН. Головою ПУН і провідником всіх українських націоналістів визнавали полк. Є. Коновальця беззастережно всі аж до його смерті.

Вліті 1938 р., після смерті полк. Коновальця, на пост голови ПУН покликано полк. А. Мельника. Але, як ми вже згадували, проти цього формально зголосила протест Крайова Екзекутива ОУН. Як відомо, членство ОУН на ЗУЗ становило тоді понад 80% всього членства ОУН. Римський Збір ОУН в травні 1939 р. вибрав полк. А. Мельника головою ПУН, але важність того збору опротестувала частина учасників Збору. 2-ий Великий Збір ОУН в 1941 р. прийняв постанову про уневажнення Римського Збору. ПУН як інституцію зліквідовано і заступлено Проводом ОУН.

У висліді т. зв. „розколу” в ОУН постало „дві ОУН”. Історик мельниківської частини, д-р З. Книш признає в своїх писаннях, що з кругло десяти тисяч членів ОУН, які перебували тоді (навесні 1941 р.) на теренах під Німеччиною лише коло п’яти сот стало по стороні полк. А. Мельника, отже — не більше, як одна двадцята частина. До того ж членство ОУН на укра-

їнських землях під большевицькою окупацією через спеціально висланих у цій справі за кордон представників, що ними були тодішній крайовий провідник ОУН Вол. Тимчій-Лопатинський та орг. референт Крайової Екзекутиви М. Опришко-Медвідь, зайвилось повністю по стороні С. Бандери. А тому Провід організації, яку очолив полк. А. Мельник, ні формально, ні морально, ні політично не мав права звати себе Проводом Українських Націоналістів — ПУН, бож якщо брати до уваги хоча б тільки членів ОУН на теренах під Німеччиною, то 80% їх не визнавало його проводом своєї Організації Українських Націоналістів. В такій ситуації логічним і законним мусіло бути вживання назви „Провід ОУНм”.

Невже це шлях до об’єднання?

Заяви п. О. Штуля про його намагання зладити внутрішньоукраїнські спори і досягнути єдність всієї української громади на чужині, а зокрема єдність з іншими українськими націоналістичними організаціями, звучать щонайменше як бомбастичні фрази, якими він, очевидно, хоче закрити щось протилежне.

У „Віснику ООЧСУ” з травня 1967 р. в статті „Під осуд українського громадянства” вже писалося про те, що у висліді окремого домовлення між полк. А. Мельником і С. Бандерою („джентлмен агрімент”) не вживати у внутрішньоукраїнській полеміці інсинуацій та оклеветувань, а також прийнятого всіма українськими угрупованнями засуду інсинуацій прийшло було до виразного прочищення атмосфери під цим оглядом, і створилися догідні передумови для толерантної співпраці всіх українських середовищ, а в тому числі й „бандерівців” із „мельниківцями”. І ось несподівано в паризькому „Українському Слові” під редакцією О. Штуля, в органі партії, провідником якої він саме став, появилася в 1965 році напастлива протибандерівська стаття п. з. „Організації т. зв. Визвольного Фронту розпочинають громадську війну”; стаття, пересичена інсинуаціями й оклеветуванням „бандерівців” та глибокими особистими образами провідних членів ООЧСУ, Т-ва кол. Вояків УПА, СУМА, Союзу Українських Політв’язнів. В обличчі загрози, що справу тих образ буде передано паризькому судові,

гляд дійсності в Україні з об'єктивним трактуванням наявних даних у нас звать советфильством", і як приклад "наявних даних" подає: "коли стверджено, що в Україні сьогодні колхозник з Херсону везе літаком продавати помідори на колективному ринку в Києві — у нас звать зреченням ідеї самостійності".

Об'єктивне трактування у нас цінять, а советфильством звать власне захоплення советськими "реалітетами" і розхвалювання їх як "освіт", корисних для українського народу. Ілюстрацію цього дає сам О. Штутль своїм прикладом. Бо — розгляньмо цей приклад.

Чи ж це помідори везе колхозник з Херсону продавати в Києві? Свої? Не думаємо, що, ну продавати в Києві і його однодумці, ще хтось із українців повірить у те, що звичайний колхозник в Україні має стільки помідорів, що їх вистачає не лише для нього та його родини, але й мішками може він їх везти продавати. (Одно-го фунта помідорів хіба не повезе продавати з Херсону до Києва?). Подруге, якщо б звичайний колхозник і мав стільки власних помідорів, то скільки ж він мусів би за них дістати в Києві, щоб оплатити і свій білет, і перевіз помідорів літаком? Який "золотий інтерес" зробив би американський фармер, привізши мішок помідорів літаком з Боффало на продаж в Нью-Йорку!

Справа ось у чому: Московські окупанти довели господарське життя в поневоленій Україні до стану дегенерації. Без "чорного ринку" кроку не ступиш: офіційні ціни одне, а ціни "чорного ринку", в кілька разів більші, друге. Отже, паскари працюють. Колхозники-паскари дістає в свого сільника, голови колхозу чи колоса із колхозної управи, помідори по нормальній ціні, другий його сільник з сім'яци дає йому, "путьовку" (адже відомо, що без спеціального дозволу колхозник не дістане білету на літак!), і той спекулює по пасковій ціні продає ті помідори в Києві, а зиском ділиться зі своїми сільниками. Тільки ж, пане Штутль, чи такий "реалітет" є досягненням, чи доказом розкладу економічного життя в Україні?

Ч И Т А Й Т Е, П Е Р Е Д П Л А Ч У Й Т Е, " В І С Н И К " !

п. О. Штутль обіцяв через інж. О. Бойдунника вмістити в "У. Слово" прислане йому зневажливими українцями спростування, перепрошення їх за заподіяну їм кривду і засудження автора пашквілью. Але свого зобов'язання п. О. Штутль протягом півтора року не виконав, а на висланому йому напередодні Контролю УККА прикладку не вважав потрібним навіть відповісти. Не є таємницею, що цей випадок, за який відповідалість поносить п. О. Штутль як тодішній гол. редактор "У. Слова" та як провідник організації, органом якої є "У. Слово", тим більше, що стаття була анонімова, спричинив дужче різке поришення відносин між "бандерівцями" і "мельниківцями".

То як же поводити все це з завною п. Штутля, що він піро й наполегливо змагає до злітлення відносин серед української громади і особливо між націоналістичними середовищами?

Демонстративна і нічим поважним не обдуртована поведінка представників середовища, дегіно-політичним провідником якого є п. О. Штутль, їхні драматичні "виходи" під час Конгресу УККА внесли в українське життя знову міжпартійне розтріння і загроз розколення УККА. Все це відбулося в часі, коли на терені Америки перебував п. О. Штутль як провідник своєї організації на інспекції, і "виходи" представника ОДРВ, д-ра Б. Гнатюка, із залу наради до іншої залі викликали враження, що він ходить до телефону, щоб інформувати п. О. Штутля про ситуацію і брати від нього інструкції, що і як робити. Таке враження закріплюється після Конгресу, бо, якщо б п. О. Штутль не запровадив всього того, то напевно з'являвся би поведінку д-ра Б. Гнатюка і подав би в прилюдно заклику до ОДРВ звернутися на шлях співпраці в системі УККА.

Отже, чи це є вказаний п. О. Штутлем членам і однодумцям його організації шлях до єдності і дружної співпраці з усіма іншими українськими середовищами?

"Реалітети" УССР

З виразним намаганням принизити тих українців, що засуджують орієнтацію на советські "реалітети", п. Штутль поває: "Хіба не скажемо, що в нас усе в порядку, коли всякий роз-

В. С-ко

В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Наша періодична преса на підставі советських газет, листів, одержуваних нашими людьми з України, і спостережень туристів, не завжди об'єктивних, систематично реєструє зусильно ведену більшовиками русифікацію української науки, школи, мистецтва, театру, кіна. Різними легальними й нелегальними каналами дійшли до нас відомості про судові процеси — явні і таємні — над молодими українськими науковцями, письменниками та поетами в Києві, Львові, Одесі і Станиславові, які, в межах советської конституції, вимагали повернення прав українській мові, топтаних і зневажаних російськими шовіністами на високих і низьких постах у державному апараті.

Однак, про активний і пасивний спротив русифікації знаємо ми зовсім мало з огляду на цензуру листів і острах підсоветських громадян входити в будь-які контакти з закордонними туристами. Отже, основним джерелом, яке проливає певне світло на ситуацію в цій ділянці, залишається знов таки советська преса і періодичні видання, гостро контрольовані партійною цензурою.

Цікаву під цим оглядом знаходимо в київському журналі „Мовознавство” (за травень-червень 1967 р.) статтю-огляд Т. Черторизької, в якій авторка збрала голоси советських українських лінгвістів і письменників, що виступають у різних питаннях, зв'язаних з свідомим чи несвідомим занечищенням і дискримінацією української мови, що має своєю очевидною ціллю „злиття мов”, офіційно заперечуване урядовими чинниками.

Свою статтю-огляд починає Т. Черторизька цитатою з Панаса Мирного, написаною в часах найгострішого переслідування української мови царським режимом:

„Найбільше і найдорожче добро в кожного народу — це його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, розум, досвід, почування...”

Протягом останніх п'ятих років, — пише Т. Черторизька, — на різні теми, зв'язані з сучасним станом української мови, містили матеріяли такі періодичні органи України: „Вітчизна”, „Дніпро”, „Жовтень”, „Наука і Суспільство”, „Прапор”, „Ранок”, газети „Літературна Україна”, „Робітничая Газета”, „Сільські Вісті” та ін. В деяких журналах і газетах відкрито постійні мовознавчі рубрики: „Мова і час”, „Навколо слова”, „Мова про мову”, „Звідки ваше ім'я?”, „З біографії слів”, „Крилаті вирази”, „Як ми говоримо?”, „Звідки наші прізвища?”, „Куток лінгвіста” та ін. У цих рубриках вміщується статті, нотатки й окремі вислови про культуру усної і писемної української мови, дається поради з ортографії та ортоепії — правильних наголосів, з лексики, морфології та синтакси, етимологічні розвідки, рецензії на мовознавчі праці та ін.

„Усі ці матеріяли — пише Т. Черторизька, — перей-

няті турботою про підвищення рівня усного мовлення”.

Ось так Ю. Кирилук у статті „Помилки в ефірі” (не в „етері”!) — В. С-ко), а А. Коваль у статті „Ну що, здавалося б, слова” пишуть про мовні хиби редакторів і дикторів українського радіо, які неухважно ставляться до добору слів, не вживають відповідних синонімів, не дбають про правильну вимову в радіовисланнях.

Г. Аврахов у статті „Пильнуйте наголос!” слушно підкреслює, що „порушення норм літературного наголосу несе рідну мову, зводить нанівець її евфонічну витонченість, мелодійність”.

У статті „Не треба!” письменник Михайло Чабанівський з боєм пише про слова-паразити, що вг'ялися в тіло нашої мови, про стереотипні фрази, про слова-загальники, „порожні, як лузга”.

І. Трійняк пише про словесні штампи, М. Смолинчук — про неправильне вживання окремих слів, І. Пучко — про порушення милозвучності і співзвучності української мови, М. Чайковський — про зайві слова у розмовній мові. „Треба стежити за своєю мовою”, — пише Олекса Назарук у статті „Як ми розмовляємо?” — бо достатньо кількох неправильних слів, щоб зіпсувати її і справити враження малописьменної людини.

Письменник Кость Гордієнко у статті „Барви і мелодика”, гостро виступаючи проти „оканцелярення” мови, проти словесних штампів і безкровних „образно-безсилик” слів, висловлює слушну думку про те, що „культура мови самою лише грамотністю не вичерпується. Є ще один критерій, дуже тонкий і дуже важливий: мистецьке вичуття слова і любов до нього”.

У великій статті „Барви слова” Олександр Моторний, аналізуючи мову творів молодих поетів, цілком справедливо зауважує, що основним для поета є слово, так само як для співака голос, а для музики інструмент. Слово має бути точне, перевірене, відшліфоване, карбоване. На прикладах він показує, як шкодить творам молодих поетів „намул трафаретів”, „словесна руда, в якій нема ані грама золота”, „повинь загальних слів”.

Письменник В. Антоненко-Давидович у статті „Про те ж саме” і в інших статтях подає ряд слушних порад щодо вживання окремих слів і зворотів, а поет Терень Масенко у статті „І стрімнини і красоти” висловлює ряд влучних зауважень про мову сучасної советської пісні.

Критик і літературознавець Л. Новиченко, який на останньому з'їзді письменників забрав слово в питання української мови, аналізуючи кілька поетичних збірок, засуджує настанову окремих поетів на семантичну хиткість, неозначеність, довільність, по суті, безпредметність поетичного слова.

Порівняно з мовою красного письменства мова інших стилів і жанрів письма, зокрема наукового і науково-

популярного, висвітлюється в періодичній пресі значно менше. За останні три-чотири роки надруковано лише кілька статей, в яких наводилося приклади прикрих мовних помилок у підручниках для середніх і високих шкіл, у монографіях і науково-популярних брошурах, у газетах і журналах.

У рубриці „Вчительський вогник” опубліковано статтю І. Пилипейка про мову читанок для українських шкіл, на думку автора, „до жахливого недосконалу”; підручники, пише І. Пилипейко, „рясніють кричущими вадами щодо мови і стилю, огріхами, які можуть назавжди викликати в маленьких читачів відразу до художньої літератури і до яскравого, самобутнього народного слова”.

Такі самі думки висловлює і А. Коваль у статті „Хай слово мовлено інакше”.

Але загострити увагу на якомусь питанні, — пише Т. Черторизька, — ще не означає розв'язати його. **Публікацією критичних статей... не зарадити справі поліпшення якості шкільних підручників.**

Чи не найбільше публікацій у газетах і журналах стосується словників перекладних — загальномовних і галузевих, одномовних тлумачних, мови письменника тощо. Словник — своєрідне мірило розвитку мови, і вплив словників на підвищення чи обниження культури мови народу величезний. Яскравим прикладом негативного впливу словника на культуру мови української еміграції може бути українсько-англійський і англійсько-український словник Подвезька, виданий у Києві у 1948 році, в період найбільш посиленого наступу російських шовіністів проти української мови, а пізніше перевиданий в Нью Йорку. Насичений русизмами, цей словник вніс катастрофічні спустошення в мову українських емігрантів в Америці, які використовували його для вивчення англійської мови. Другим прикладом такого шкідливого словника може бути так званий „зелений” українсько-російський словник, що його сам упорядник М. Рильський називав іронічно „російсько-російським”, бож був він упорядкований в той же приблизно час згідно з директивами партійних чинників, наставленими на максимальне обмосковлення української мови.

Тонкий знавець української мови М. Рильський, — пише Т. Черторизька, — чотири роки тому висловлював думку, що повний словник — це ідеал, до якого можна лише прагнути і якого ніколи не можна досягти, бо кожен день і кожна година приносять нові поняття й нові слова... Але це не значить, що не може бути хороших словників, які задовольняли б потреби суспільства на даному етапі його розвитку.

Мовознавець-лексикограф С. Головащук звернувся в своїй статті до громадянства із закликом взяти участь своїми зауваженнями та пропозиціями у підготові нового видання кількатомового українсько-російського словника. У зв'язку з цією статтею розгорнулась широка дискусія, в якій порушено чимало мовних питань. Дискусія триває й досі.

Гостро негативно відгукнулись рецензенти на появу засміченого москалізмами і недосконалого з науко-

вого та лексикографічного погляду „Орфографічного словника” М. Стефанцева.

Широко обговорюється в періодичній пресі справу впорядкування української термінології, докраю засміченої русизмами, принципи створення українських термінів, обмежені гострими неписаними законами, які фактично не дають можливості творити навіть на підставі народної мови оригінальних українських термінів. Так, дійсний член Географічного товариства СССР (не УСССР!) П. Ловецький справедливо критикує орнітологічні словники, в яких часто подається запозичені або просто скальковані з російської мови назви птахів замість здавна вживаних в українській мові, зокрема чайку в цих словниках названо чибісом — чисто російським словом, синицю — лазорівкою, гаву — сірою вороною і ін.

А. Пильненький у статті „Слово — одяг думок” пише про „автоматично-бездумне наслідування іншомовних (очевидно, російських — В. С-ко) слів і термінів у технічних виданнях українською мовою. Автор закликає приступити до опрацювання теоретичних основ і методики побудови української технічної термінології, хоч, очевидно, не може не знати про довгу серію досконало опрацьованих термінологічних словників, що вийшли були ще у 1920-их роках у виданні Академії Наук і були затавровані в період сталінських чисток як „буржуазно-націоналістичні”. Отже, починай все від початку!

Дуже суворою критикою зустріли читачі в своїх листах до редакцій збірку „Атеїстичні афоризми і висловлювання” та „Малий словник українських імен” І. Трійняка за „українсько-російський суржик” (!) у добри імен.

У статті „Мовна бистринь і словникова нетеча” („Вітчизна”, 1965) якийсь Р. Доценко вимагає негайного видання українсько-іншомовних та іншомовних словників і звинувачує мовознавців у надто повільній роботі. Т. Черторизька виправдує Академію Наук УСССР, мовляв, створення таких словників треба починати з підготовки кадрів перекладачів і лексикографів, які добре володіли б кількома мовами. Таке „виправдання” мало б хіба підстави десь у Нігерії чи в іншій новопосталій африканській країні, а не в УСССР, „суверенній радянській республіці”, в 50-ліття її існування.

Явно підказаний партійними чинниками, Т. Черторизька робить закид авторам редагованих М. Наконечним матеріалів до „Російсько-українського фразеологічного словника”, мовляв, з лексикографічного погляду ця публікація ще дуже недосконала. А проте ці матеріали, ще не закінчені друком в харківському „Прапорі”, найкраще, що досі появилася в Україні з ділянки української фразеології.

Не помічені пресою, пише Т. Черторизька, лишилися важливі праці українських учених з історії мови, наприклад, колективна монографія „Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов”, „Назви одиниць виміру та ваги в українській мові” В. Винника, „Розвиток структури слов'янського речення” О. Мельничука, „Сучасні українські прізвища” Ю. Редь-

Леонід Полтава
Член Асоціації ДУК

ПРОТИ КОГО ВОЮЮТЬ?

Відколи був виданий у Києві наказ ч. 11 висланого Леніним Муравйова — 29 січня 1918 року (11 лютого), Україна перебуває в стані війни з Росією. У збірнику „Велика Українська Революція” (вид. УВАН, 1967 р.) зацитовано текст муравйовського наказу: „Цю владу ми несемо з далекої Півночі на вістрях наших багнетів, і там, де її встановлюємо, всемірно підтримуємо її силою цих багнетів і моральним авторитетом революційної соціалістичної армії”.

В. Ленін несповна рік перед тим, ще не почувачи себе міцно в ролі новочасного Калити — „собиранеля земель русских”, — заявляв на 7-ій Конференції Російської соціал-демократичної робітничої партії (большевиків): „Чому ми, великороси, що пригноблюють більше число націй, ніж будь-який інший народ, повинні відмовитися від визнання права на відокремлення Польщі, України, Фінляндії?.. Всякий російський соціаліст, який не визнає свободи Фінляндії й України, скотиться до шовінізму”. (В. І. Ленін, Твори, том 24, ст. 234, 1950 р.).

Але це було в травні 1917 року. У 1918 році большевики говорили вже інакше — мовою гармат Муравйова, який вів свої полчища на знищення Української Народньої Республіки.

Мова про події, що відбулися 50 років тому. За той час в Україні вирости нові покоління, виховані у нібито комуністичному дусі. Але війна проти „петлюрівщини”, як і проти „бандерівщини”, не припиняється.

1967 року, коли Москва робить добру міну

ка. З цих „важливих праць”, як бачимо, українській мові присвячено лише дві. Як на „суверенну” Україну явно замало.

Свою статтю-огляд Т. Черторизька закінчує цитатою з промови генерального секретаря ЦК КПУ П. Шелеста на київському з’їзді письменників у 1966 році: „... бережливо, з повагою ставитися до нашої рідної, чудової української мови. Це наш скарб, велика спадщина, яку кожний з нас повинен берегти і розвивати”. Майже так, як у Панаса Мирного!

Очевидно, якби цієї лицемірної, потрібної „на даному етапі” заяви Шелеста не виголосив, то й стаття Черторизької в журналі „Мовознавство” не появилася.

при поганій грі (адже саме на 50-річчя большевицького перевороту в Росії припали поразки комуністичних підричників у Індонезії, в Домініканській республіці, в Греції, на Середньому Сході) у советській пресі особливо багато згадок про петлюрівців і про бандерівців. Москва волею-неволею пригадує молодому українському поколінню в колоніальній УССР про тяглість національно-визвольної боротьби української нації.

Ось так советська преса зненацька почала вихвалювати яничара, чекіста Арсена Костенка, який у 1918-21 роках боровся проти петлюрівців, а в 1946 - 1950 роках воював на Станіславщині проти УПА. Про бойові дії окремих відділів чи вояків УПА в тому районі аж до 1952 року пише київська газета „Молодь України” з 28 березня. Там, між іншим, читаємо:

„В 1947 — 1952 роках я працював на Івано-Франківщині, — пише до редакції П. Розумов з Одеси. — Мені доводилось виконувати важливі доручення обкому КПУ, спрямовані на зміцнення колгоспного ладу в селі. Ось тоді я й познайомився з безстрашним чекістом А. Г. Костенком, бачив, як самовіддано, не шкодуючи себе, працювала ця людина. Великих зусиль, волі і витримки вимагала його робота. Її без перебільшення можна назвати героїчною...”

Тут маємо важливе свідчення ворога: чекістська „робота” і в 1952-му році на Станіславщині вимагала „героїзму”.

„Радянська Україна” з 23 червня ц. р. в нарисі про село Сереховичі на Поліссі ось так передає слова запроданця, зрадника України підпільного комуніста ще за Польщі, Вільчинського:

— „А мій син з піонерського табору тікає... Нудно, каже, — ніби невпадат вставляє голова колгоспу Іван Гордійович Вільчинський і проводить рукою по посивілому волоссю. Оличчя молоде, а голова сива. Чому? Я вже знаю — то після однієї запеклої, кривавої сутички з бандерівцями десь у сорок п’ятому. Воював з бандитами і Іван Іванович Балюк. Відтоді пам’ять на все життя залишилася — покалічена рука”.

Візьмім історію чотогого УПА Олекси Григи, псевдо Чумак. Родом сл. п. Олекса Грига із с. Мілієве, Вижницького району, Чернівецької області, з бідної селянської родини. В УПА

відзначався своєю кмітливістю, відданою любов'ю до України, героїзмом. Ще в 1941 р. брав участь у підпільній боротьбі ОУН, зокрема в рейдах із Косова до Кам'янця-Подільського та Вінниці. У 1943 р. був у сотні ОУН „Лепея”, яка тоді оперувала проти гітлерівців і большевицьких партизанів у Карпатах, а через рік О. Грига вже був чотовим сотні УПА „Скуби”, яка, до речі, знищила велику групу советських парашутистів. По війні О. Грига жив у рідному селі, як „поворотець” із Німеччини, але якийсь комуніст чи комсомолец доніс на нього. Советський суд засудив О. Григу в 1947 році. З офіційного повідомлення у ч. 12 „Вістей з України” про повторний суд над Олексом Григою, вже в 1967 р. в Івано-Франківському, невідомо, де і яку кару він відбував, лише сказано, що після звільнення він „працював на півдні України”. Заарештований вдруге, Олекса Грига вже не вийшов на волю: колишнього чотового УПА розстріляно навесні 1967 року.

Веручи навіть з советської точки зору, „злочини” упівця мають уже понад 20-річну давність. З нагоди „ювілеїв” навіть сатрапи-царі в Російській імперії проголошували амністії. Але сучасна Москва далеко перейшла своїх попередників.

Розстріл сл. п. Олекси Григи напевно не відокремлений випадок, бо в Україні нині активно діють різні виїзні сесії судів і трибуналів, щоб злякувати, тероризувати населення, очорнювати ідеї і дії УПА, революційної ОУН.

Москва вимагає від письменників в ССРСР, щоб вони пропагували постанови ЦК КПСС та висвітлювали події з точки зору тієї ж КПСС. Віталій Коротич, як повідомила „Літературна Україна” з червня 1967 р., працює над поемою „Ленін, том 56”. Дмитро Павличко, також добре відомий деяким „політичним емігрантам”, у своєму вірші писав „плюю на вас” ще перед тим, як вирушити в закордонну подорож. Але „землячок” із курячою пам'яттю, забувши, чого втік і від кого втік, утерся, не моргнувши оком, і пішов з ним на зустріч.

А ось Микола Олійник, який ще, щоправда, не виїздив на „культурні відвідини” до ЗДА чи Канади, вирішив плюнути на ОУН і УПА в своєму романі „Кров за кров”. Як повідомила „Літературна Україна” з 23 червня ц. р. — „це

книга про важку боротьбу радянських людей у ворожому тилу під час великої вітчизняної війни”. Роман ще не вийшов з друкарні, але „Літературна Газета” поспішила надрукувати з нього великий уривок.

Дія в тому розділі відбувається біля Ковеля. Два советські партизани-розвідники потрапили до рук упівців. Представляючи в душі „соціалістичного гуманізму” советських катів-партизанів, які провокували німців на масові розправи з українським населенням, М. Олійник виписує таку ідилічну картину:

„Жилюк утомлено тягав пилку, жадібно вдихав лоскитний, смолянистий запах тирси і думав. Він думав про те, що повинен убить вартового, принаймні оглушити його, інакше їм не вдасться втекти, і тоді уб'ють їх, і що нині, сьогодні, не зважаючи ні на що, навіть на почуту з уст оунівця погрозу, убивати йому не хочеться. Не те, щоб боявся чи сили духу не вистачало, — ні, усе це він бачив і звідав. Степан дивився на бойовика, на його молоде, парубочьке лице, і щось подібне до жалю, співчуття пробивалось у нього крізь ненависть. Певне, так воно повинно матися, так є, що людина, яка відчула холодний цілунок смерті, не може бути байдужою до скону іншої. Адже ми Люди. А цей же ще й свій, українець... Тутешній. Може, і з Глуші чи сусіднього якого села. Жилюк знав, що серед сусідів є чимало ошуканих, засліплених ідеєю „самостійної”.

З-під лоба озираючи вартового, пильнуючи за кожним його кроком і порухом, Степан думав, що цей, мабуть, і належить до тих, кому забили памороки байками про післявоєнний розквіт „самостійної і незалежної”, кому втовкмачили нелюбов до всього іншого, неукраїнського, надто ж радянського”.

Така сценка не в одного наївного „зустрічальника” може викликати сльозу зворушення, і не один народжений уже після війни комсомолец може повірити авторові.

Ю. Смолич, член колосовського комітету, з яким недавно зустрічався один „український політичний емігрант” з Канади, колишній редактор тижневика „Час” у Фюргі, також написав повний злоби й фальшу роман проти УНР. Минає півсторіччя, як соборні Армії УНР героїчно боролися з большевиками, а Москва їх ніяк не може забути, бо про них пам'ятає український народ.

У київській „Радянській Україні” з 21 червня у статті „Сталева фортеця” розповідається про грузинського ренегата, комуніста Л. Табукаш-

З КРАЇНИ НЕВОЛИ

П'ЯТИДЕННИЙ РОБІТНИЙ ТИЖДЕНЬ — ЧЕРГОВИЙ БЛЕФ

Недавно ЦК КПСС, Рада Міністрів СРСР і Всесоюзна Рада Професійних Спілок прийняли постанову „Про переведення робітників і службовців підприємств, установ та організацій на п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями”. Цю постанову реклямується як велике досягнення, як черговий крок до комунізму, як значну полегшу „трудящим країни рад”.

Що ж собою на ділі являє ця постанова? Без найменшого перебільшення можна сказати, що це — черговий обман, чистісіньке замилювання очей „трудящих”.

Як відомо, дотепер советський робітник і службовець фактично працювали більше, ніж

вільі, який командував у районі Коростеня бронепотягом. В цій статті читаємо:

„У боях і тривогах наступав грізний 1919 рік. В ніч з 21 на 22 лютого після запеклих боїв з петлюрівцями частини червоної армії визволили місто. З підпілля вийшов і почав працювати перший більшовицький осередок на станції Коростень. Був створений об'єднаний ревком”...

Автор статті визнає, що недовго в Коростені, славному ще з княжих часів, діяв большевицький „революційний комітет”, бо:

„... ворог був ще сильний. Петлюрівці згрупували великі сили і перейшли в наступ. Частини червоної армії в ніч з 16 на 17 березня змушені були залишити Коростень. Табукашвілі одержав наказ прикривати відступ наших частин до станції Головки. Легендарний бронепотяг разом із своїм побратимом, який носив ім'я Невського, веде запеклі бої. При обороні Головок бронепотяг імени Невського вийшов з ладу”.

Отже, петлюрівці таки знищили і той другий большевицький бронепотяг.

Советська преса і література — „найбільш ділова зброя” в руках Москви. Проти кого ж вони так завзято воюють з нагоди ювілею „великого Жовтня”? Чому це зі сторінок советських газет не сходять статті про петлюрівців і про бандерівців?

Червона імперія воює проти нових спартаків, проти тих, хто має хребет, проти відданих українській справі людей, воює не лише проти еміграції, воює в самій Україні — проти України.

шість днів на тиждень. Шість днів числилися лише формально. А реальний стан був такий, що їм доводилося працювати — якщо порахувати години — по сім, а то й по вісім днів.

Советський робітник повинен був відробити своїх 48 робітних годин за варстатом, на будові тощо. У ті години не входили: різного роду збори після роботи або у „вихідні дні”; обов'язкові курси для підвищення кваліфікації; атеїстичні чи інші лекції, а врешті так звана шефська допомога колгоспові. У зв'язку з постійною кризою в сільському господарстві, робітники заводів і фабрик мусять якусь кількість днів, порядком так званого шефства, безплатно працювати в колгоспах і радгоспах. Ця допомога подається у різній формі: в ремонті різнорідних машин, у збиранні врожаю, споруджуванні різних будівель та ін.

Очевидно, сказане тут ще далеко не вичерпує всіх тих додаткових навантажень, що їх має советський робітник виконувати — і все коштом понаднормових годин! Тут ще слід згадати відомі суботники й недільники, коли все робітництво женуть на ліквідацію „виробничих проливів”.

Приблизно те саме стосується й до советського службовця. Він теж, окрім своїх 48 годин праці, має безліч обов'язків, що їх мусить виконувати безплатно.

Отже, коли б компартія і уряд СРСР справді хотіли облегшити умовини життя робітників і службовців, то вони повинні були б скасувати всі ті додаткові роботи. Інакше і п'ятиденний робітний тиждень не принесе йому ніякої полегші.

Але це ще не все. У Кремлі подбали, щоб протягом двох „вихідних днів” робітники та службовці не ледарювали, а „пляново організували свій відпочинковий час”. Київська газета „Культура і Життя” в числі з 9 липня 1967 року, в передовій статті пише: „Завдання полягає в тому, щоб допомогти трудящим ефективно використовувати вільний час”...

Що це означає? А означає це те, що, з одного боку, компартія й уряд СРСР нібито звіль-

Софія Наумовиц

ДВА АСПЕКТИ „РОЗСТРІЛЯНОГО ВІДРОДЖЕННЯ”

2. МИСТЕЦЬКИЙ АСПЕКТ

Більші розходження, як у політичній площині, знаходимо в обидвох авторів щодо мистецького критерію.

У „Розстріляному відродженні” Ю. Лавріненко дає загальну характеристику цієї доби такими визначеннями, як „клярнетизм”, „вітаїзм” або ж стиль „необарокко”. На цьому останньому й зупиняється: „Для людини і стилю необарокко 1917-33 років було головною пасією розв’язати суперечність між „старим” і „новим”, між традицією й революцією — поєднати їх за всяку ціну”. А далі цитує Д. Чижевського: „Таке органічне сполучення старого й нового, синтеза радикально-нових ідей з прастарою спадщиною в межах культури барокко можлива тому, що людина барокко посідає певні духові засновки, що таке сполучення уможливають... Але поруч з тим людині барокко питаема глибока пошана, повага до старовини, до традиції, в якій барокко вбачає і шукає те вічне, неперехідне, пошана, що мусить вести до збереження старого”.

Проте, нам здається, що, коли добу „розстріляного відродження” можна, умовно, визначити як стиль необарокко, то не за ті якості, що їх наводить Лавріненко. Бож слово „барокко” португальського походження пояснює й французька енциклопедія Ляруса й Віктор Тапіє в творі „Ле барок”¹⁾ як „неправильний”, „дивний”, наприклад, „ідеє барок” — чудацька ідея, стиль архітектурний — переобтяжений, zdeформований, навіть „позбавлений смаку”. Наша ж енциклопедія (ЕУ 2) каже про барокковий стиль таке: „Основні його риси... переобтяження літературних творів стилістичними прикрасами, зокрема метафорами, гіперболами й антитезами”.

Правда, Віктор Тапіє в названому творі старається „зреабілітувати” барокко, заповідає поновне зацікавлення цим стилем серед дослідників і, хто зна, чи не відродження його в недалекому майбутньому, бож: „Забуваємо, що барокко, — якраз навпаки, — був теж висловом позитивних і здорових якостей. Він же оспівував славу, силу, радість, волю, Божу перемогу, до-

1) Віктор-Люсієн Тапіє: „Ле барок”, в-во „Французька університетська преса”, Париж 1963.

няють робітників і службовців від праці ще на один день у тижні, а з другого накладають на них додатковий тягар у вигляді різних обов’язкових колективних екскурсій, походів „слідами героїв вітчизняної війни”, мітингів, доповідей і так далі. Все це матиме чисто пропагандивний характер.

Петро Кізко

бровільну посвяту, жертву. Чи можна сказати, що це пороки, розпушта?”

Приємно нам при цьому відмітити, що, пишучи свою книжку, В. Тапіє не забув і про Україну: „Говориться також про Мазепине барокко в зв’язку з подивугідними церковними будовами в Україні на початку XVIII століття. Буйна уява й пишність розгорталася там над декоративними темами латинського світу. Вони відповідали смакові величності й чарівності, що її культивує, як її ривалізаторка (чи відділена сестра?) Римська Церква”. (Ст. 123).

Може „необарокко” доби „розстріляного відродження”, — коли б воно виступило в чистому, українському вигляді, без „допсмоги” Москви, — мало б ті здорові прикмети, які відзначає В. Тапіє. На жаль, саме через її нахабне втручання цей стиль слід окреслювати стилем неспокою, безладности, розкиданости, поспіху, цинізму, зневаги до святощів, а не „глибокої пошани до старовини”, до традиції, бо цього якраз не було, — чи то від щирого захоплення „новими ідеями”, чи тому, що Москва змушувала все старе, „гниле”, а зокрема безцінні пам’ятки української старовини, вальти й нищити.

Щождо вужчого визначення літературного стилю, то ні проза, ні навіть поезія того часу (за винятком, може, Тичини, який залюбки орудував антитезами) аж ніяк не визначалися барокковими прикрасами, квітчастими переобтяженнями тощо. Навпаки, всі тодішні писання позначалися недоговореннями, сухим, „прозаїчним”, уривчастим висловом, зчаста пересипаним вульгаризмами й навіть порнографізмами, тобто всім тим, чим рясніє й сучасна світова література. Манера передавання змісту була, якщо не предтечею, то відзивом на Прустів „потік підсвідомості” (у Хвильового зокрема в „Я — романтика”), на Фройдову психоаналізу та на філософію екзистенціалістів. І хай не обманюють нас оці милі нотки, почерпнуті з народньої творчости, з пісень, переказів, легенд, мовляв: пошана до старовини. Якраз бо модернізм початку нашого століття помітний рішучим зворотом убік фолкльору — не так на знак пошани до нього, як до літературного засобу та скарбів надхнення, які він зберігає.

З другого ж боку, поняття барокко пов’язане з багатством, з королівськими чи гетьманськими палатами (у Франції — король Люї XIV, в Україні — гетьман Іван Мазепа), з пересиченим добробутом, із виробленими товариськими формами й смаками, з вишуканістю страв і напоїв, з рафінованим, елегантним одягом і навіть з розпустою. У добу ж нашого „відродження” 1917-33 рр. всього цього, як знаємо, не було, а були нужда, горе, брак мешкань, голод, а зокрема страх,

країні, „межові” ситуації, видиво смерти на кожному кроці, — одне слово: загроза життю, загроза існуванню-екзистенції. І не кому іншому, як саме Україні судилося бути першою країною, яка опинилася в гамлетівській ситуації: „бути чи не бути” як нації, існувати як самостійний організм чи розплистися в „багатонаціональній” московській державі, зректися свого „я” і стати погноєм для загарбника з усіма фізичними й духовними скарбами українського народу й кожної одиниці зокрема.

Тому можна рискнути антитезою до Лавріненкової тези, — що доба „розстріляного відродження” в загальному, — це доба не барокко, але екзистенціалізму української культури, в тому числі й літератури, з різними модерними стилями, що поставали саме в той час у цілій Європі. А втім, і сам Лавріненко в останньому уступі свого есею говорить про цю „межову ситуацію”, в якій опинилася культурна Україна, повіривши, що можна творити культуру в неволі. Вона, що правда, створила багато культурних цінностей у всіх ділянках та ще й за рекордово-короткий час — протягом 15 років! І якраз цього Москва смертельно перелякалася. Вона відчула загрозу для свого панування (а це теж „межова ситуація”!) і закріпила свій грабунки давно випробуваними засобами: терором і голодом...

Щодо різних напрямків і літературних стилів, то їхня скаля була дуже широка: від сентиментального романтизму до цинічного, задавацького футуризму, що, звичайно, ставить українську літературу того часу поруч західної, в якій відбувалися аналогічні процеси.

Доволі чітко характеризує різні напрямки тогочасної літератури проф. М. Глобенко в статті „Українська проза 1920 — початку 1930 років”²⁾:

„Мотиви і настрої, що були виявлені в літературній дискусії 1925-28 рр., природна річ, були властиві й творам української художньої прози цієї доби... До минулого вони звертаються рідко. Романізована біографія, історичний роман... були виїнятком. Скорше знаходимо звертання до років передреволюційних — здебільша в минуле героїв, які діють у сучасності. Досить часто минуле виринає як ліричний спогад... як історична ремінісценція. Зате доба першої світової війни... засудження її безглузлого кровопролиття, стає темою для багатьох... її сучасників. В сьогодиншній перспективі вражає мала кількість написаного про революційні роки 1917-20... Причина цього ясна: трактувати період поразки змагань народу... з цензурних міркувань не можна було... а подавати події відповідно до офіційної версії письменники не хотіли. З konieczности стали це робити після 1933 р. Зате дуже багато тем дали роки після закінчення фронтової війни, тобто від 1920 року... Письменники бралися навіть до таких „слизьких” мотивів, як партизанська війна проти нової влади... Ще більше тем приносить наступний період стабілізації нового режиму НЕП’у. ... Не сходять

зі сторінок нових книг тема національна, тобто відношення українського населення до нової влади, тема села і міста, тема українського інтелігента, що намагається розплутати складний клубок сумнівів і колізій між національним обов’язком і прийняттям советської дійсності, нарешті тема „українського майбутнього”.

Це все стосується до тематики, щождо літературних напрямків того часу, то проф. Глобенко вважає, що, почавши від емоціональної, ліричної повелі, почерез імпресіонізм, який „часом поєднується з модним тоді в Центральній Європі експресіонізмом”, а цей знову ж із натуралізмом, доходять письменники до неореалістичного роману, то знову ж, іншим руслом, прихильники символізму переходять почерез „фантастично-пригодницький” і мемуарний роман „із гумористичним забарвленням”, аж до „очуднення”.

Так само, а може більш плутано, визначає у своїй праці „Пропащі сили” стиль доби „розстріляного відродження” Василь Чапленко, — так у загальному, як і щодо стилів окремих письменників. У належній оцінці літературних явищ стає йому на перешкоді „впертий реалізм”, як висловився Ф. Мелешко в розгляді „Літературної й наукової діяльності В. Чапленка”³⁾.

Це зразу стає видно в оцінці творчости М. Хвильового. Насувається питання: чому Чапленко називає Хвильового „романтиком?” За визначенням французької енциклопедії Ляруса, романтизм — це „літературно-мистецький рух початку ХІХ стол., який намагався порвати з клясицизмом і академізмом. Письменники цікавилися явищами свого часу, які вони передавали з найбільшою правдивістю. У ліричних поезіях вони дають волю своїй уяві й чуттєвості”.

Отож, нічого з цього не можна прикласти до Хвильового, бож він не міг ні „передавати явищ свого часу з найбільшою правдивістю”, ні „давати волі своїм почуванням”. Не такі були часи. І коли Хвильовий іноді позував як „романтик” і навіть назвав свою потрясаючу новелу „Я — романтик”, то мав у тому добре передуману ціль, а не керувався „уявою чи чуттєвістю”. Про це, зрештою, компетентно пише проф. Глобенко в згаданій статті: „У широкій стилевій гамі, при постійному декляруванні романтизму, справді романтиками були, мабуть, лише Яновський, Ю. Шпол і стриманіший Любченко”. (Підкр. С. Н.).

Свої міркування про „романтизм” Хвильового В. Чапленко спирає, мабуть, на словах Петра Панча на похороні Хвильового: „Націоналістична романтика, яка посіла значне місце в творах Хвильового, явилася наслідком ідеалістичного світогляду небіжчика”...

Отож Хвильовий не був ані націоналістом, ані ідеалістом, ані романтиком! „Офіційний” Панч кидав цими словами на могилу українського письменника як образами, і будувати міти про „романтизм” Хвильового на надгробній промові в советській дійсності — недоцільно й помилково. А втім, сам В. Чапленко кількома рядками нижче пише про „аргументаційний матеріял” у творчості Хвильового. Виходить, не „чуття”

²⁾ Записки НТШ, Нью Йорк — Париж — Мюнхен, ред. І. Кошелівець, 1958 р.

³⁾ „Визвольний шлях”, 1963, кн. І.

й „уява”, але думка — аргумент! Так само й визначення „критичного реалізму” в дальших творах Хвильового не мають підтвердження, бож якщо й „критикував” письменник совєтську дійсність, то не „реально”, а дуже завуальовано, пересипаючи свою критику „ліричними відступами” про „загірні комуни”. І, дивним дивом, В. Чапленко засуджує оцю завуальованість, оцю езопівщину, що якраз і додає чару творчості Хвильового, бо без цього вона була б нудним і яловим „соцреалізмом”.

На нашу скромну думку, Хвильового слід зарахувати до передвісників, якщо не співтворців, модерного сюрреалізму — нового літературно-мистецького напрямку, що саме в тих часах народжувався. Появу сюрреалізму у Франції попередив короткотривалий напрямок „дадаїзму”, що ставився з іронією й сарказмом до заялжених мистецьких форм, які потребували обнови. Це було в часах першої світової війни, яка принесла стільки змін у способі думання, в підході до мистецтва, до релігії, моралі.

Дадаїсти гостро виступали проти тодішнього „високого товариства”, обсипали його образами й закликали ламати всілякі „конвенанси”, тобто загальноприйняті товариські форми й звичаї. Як кожний надто революційний рух, дадаїзм тривав короткий час — від 1916 до 1921 року. Тоді саме студенти мистецьких академій затопили в Сені зображення дадаїзму, кубізму й футуризму.

Одначе, зі знищенням зверхніх виявів не припинилися розшуки нових виявів мистецтва, зокрема ж у підсвідомому й недійсному — сюрреальному. Вони здійснювалися в рр. 1922-24 у журналі „Література”, душею якого був Андре Бретон, автор „Сюрреалістичного маніфесту”, а згодом у „Сюрреалістичній революції”. У цих експериментальних журналах появлялися статті про сні, анкети на теми самогубства, любови, як також полеміка з тими сюрреалістами, які дали себе понести бажанню літературної слави чи драматичної діяльності, тоді як „правовірні” сюрреалісти все це вважали за недостойне в обличчі смерті. Андре Бретон викинув зі своєї групи таких славних, згодом, людей, як Жан Кокто, Поль Валері, Жюль Ромен, Чіріко, Сальватор Далі, Анатоль Франс, Поль Кльодель та ін. Залишилися вірними Бретонові Люї Арагон і Поль Елюар. Одначе, коли Люї Арагон повернувся 1930 р. з Харкова „цілковито наверненим на комунізм”, то й між ним та Бретоном дійшло до голосного розриву, як теж і 1938 р. з Елюаром за його „троцькізм”⁴).

Лярус визначає поняття сюрреалізму так: „Сюрреалізм — рух, започаткований Рембо й Аполінером, прийняв 1924 року назву сюрреалізму. Головні його представники — Бретон, Арагон і Елюар. Його мета — висловити думку, звільнену від будь-якої контролю, накиненої розумом чи моральними або соціальними пересудами”.

І вже саме те, що всі три представники французько-

го сюрреалізму — комуністи чи „прогресисти”, говорять за приналежність Хвильового радше до цього напрямку, а „звільнення від моральної контролі чи соціальних пересудів” — це ж суто большевицька програма, і її можна було свобідно застосувати. Але найголовніше те, що Хвильовий бажав у своїх творах висловлювати не почування, а думки. І тому, у згоді з настановами сюрреалізму, у своїх мистецьких творах він кидає політичні гасла і прозиває Москву „задріпанкою”. При чому вся його манера писання з численними прозаїзмами й вульгаризмами, такими далекими від „хорошої” мови Сосюри, з недокінченими реченнями, з перескакуванням із теми на тему — все це якраз характеризує його як типового сюрреаліста. А тому, що Хвильовий виступив, якщо не скоріше, то рівночасно із західними сюрреалістами, можемо похвалитися ще одним, щоправда, невідомим на Заході, випередженням модерних течій у літературі. (Кажемо „ще одним”, бо перед Хвильовим був Квітка, який писав селянські ідилії на 20 років скоріше за „першу в Європі” Жорж Занд, далі Тарас Шевченко, чий модерні поезії та репортажні повісті — за визначенням нашої критики, „слабші від поезії” — здивували читачів своєю „невидацьчиною” за 50 років перед західним модернізмом на початку ХХ ст. Таким же новатором у театрі, як це далі побачимо, були і Микола Куліш та геніяльний режисер Лесь Курбас, чий ідеї щойно тепер здійснює у французькому театрі славетний Хан Люї Барро. Знайшлися б ще й інші українські піонери в мистецтві, коли б докладно їх пошукати...).

„Сюрреалізм, — пише в своєму творі Ів. Дюплесі⁵), — вважають часто за інтелектуальний снобізм, розбещеність думки або ж жарти мистців, які бажать здивувати світ за кожну ціну. Одначе, куди легше кинути анатему на цих новаторів, які вириваються з кола пересудів, як спробувати слідкувати за їхніми інтелектуальними пригодами!...” А ці пригоди ведуть сюрреалістів до „відкриття Фрейда, який раціоналізує підсвідомість”. І Дюплесі висноує, що „сюрреалізм — це синтеза дійсного й підсвідомого”.

Отож, коли сучасний автор стверджує ще й досі неповне зрозуміння сюрреалізму на Заході, що ж тоді говорити про нерозуміння Хвильового його сучасниками, — поза кількома особами, — а навіть наступним поколінням? Стверджує це, зрештою, сам Чапленко, що для нього „деякі твори (Хвильового) або просто незрозумілі, або внутрішньо-суперечні”. Одначе, ця „незрозумілість” зовсім не дає права робити з цього такий висновок: „а тому й неповноцінні в естетичному розумінні”.

За такий „неповноцінний” чи може „внутрішньо-суперечний” твір вважає Чапленко оповідання „Я — романтика”, стверджуючи, що це, „безперечно, автобіографічна річ”. Може так, а може й ні. Для літературного твору це не має значення. Важливе те, наскільки письменник зумів усугерувати читачеві правдивість чи правдоподібність такої події, таких переживань чи ду-

4) Ів. Дюплесі: „Ле сюрреалізм”, вид. Прес Юніверсітер, 1964 р.

5) Там же.

шевного стану. Отож у цьому випадку Хвильовий піднісся далеко вище: він не тільки до глибини душі потрясає читача переживаннями свого героя, але й з його особистої трагедії робить символ — трагедію зради України! Далі Чапленко переказує зміст, при чому зазначає, що все гарне й піднесене в цьому творі — українське, а все большевицьке — погане й zdeгенероване. Та все ж таки „гарного“ українського героя примушує большевицький дегенерат „добровільно“ вбити власну матір-Україну, хоч усе його підсвідоме „я“ бунтується проти цього злочину!

І коли взяти до уваги історичні взаємини українців із москалями, то це не тільки глибока психологічна правда, але й потрясаючий шекспірівський сюжет із такою страшною душевною боротьбою — свідомого з підсвідомим! — і трагічною „межевою ситуацією“, які й не снилися англійському драматургові! Його страшній мистецькій правді не міг опертися й Чапленко, який і сам „роздвоївся“, бо, не зважаючи на початкову негативну оцінку, далі пише так: „Твір цей дуже сильний. Читача просто обчаровує свіжа, настрійна образність тексту, і потрібне певне зусилля розуму, щоб ті „чари“ розвіяти й усвідомити естетичну фальшивість його“. Коли якийсь твір так „обчаровує“, що потрібно не аж зусилля, щоб ці чари розвіяти, то це свідчить про повноцінність мистецького твору, а не навпаки. Скільки ж дали б інші письменники за те, щоб їхні твори так зачарували читача, як цей невеличкий драматичний твір Хвильового!

Ось, наприклад, подібну тему вибрав славетний Жан Поль Сартр для своєї п'єси „Брудні руки“ (Le men sаль). Його герой, Гуго, сам запропонував замордувати „неправовірного“ шефа комячейки, щоб здобути довір'я комуністів, бо він, „панич“, завжди мав „манну кашку“ на сніданок, а вони, пролетарі, голодували. Однак, француз не міг обійтися без „амуру“, а тому й вплив у подію Гугову жінку, Єсіку, в яку залюблюється шеф. І вийшло так, що герой убиває не з „ідеї“, але з ревності, а це у великій мірі посилює ефект внутрішньої боротьби. Тому „Брудні руки“ нікого не зачаровують, і потрібно великого „зусилля“, щоб повірити у фальш цієї надуманої ситуації.

„Автобіографічності“ Хвильового дошукуються Чапленко і у „Вальдшнепах“. Його дивують московські прізвища Карамазова та Аглаї. А це ж, коли не маскування наших Іванів чи Катрусь, то ще одна їдка сатири на совєтську дійсність, яка примушувала наших людей змінювати не тільки прізвища, але й мову, національність, місце побуту тощо. Замість дошукатися в тому натяку закону мімікрії чи сатири, Чапленко вносить „унікання українських імен“, як „прикметно“ нібито Хвильовому „романтичної особливості його мови“... Крім того, слідом за большевицькою критикою Чапленко пришиває Хвильовому наслідування Пільняка в отій „навмисній розхристаності синтакси, розкиданості тексту тощо“. А це треба радше віднести до сюрреалістичної манери, як засобу, щоб приховати гострі протимосковські репліки псевдомосковських персонажів! А Пільнякові цього ж чейже не було потрібно!

Це дуже легко втілити героя в автора, чи навпаки, і цим „вияснювати“ поведінку героїв. І тому наші критики пишуть „Карамазов-Хвильовий“, бо й той і цей „недоучка“ і той і цей „когось там стріляв“ і т. п. Натомість куди важче оцінювати твір, як такий, без злоби до письменника-людини й без уваги на позалітературні справи.

(Закінчення буде)

РЕЦЕНЗІЇ

Nahayewsky, Isedore, History of the modern Ukrainian state, 1917 - 1923. Munich, Ukrainian Free University and Academy of Arts and Sciences, 1966. 317 p. Illus., map., coat of arms (in col.) 24 cm. Bibliography: p. 309-312.

Відомий історик о. д-р Ізидор Нагаєвський, автор „Історії України“ англійською мовою, що її видала в 1962 р. у Філадельфії „Америка“, випустив у світ 1966 року також англійською мовою „Історію української новітньої держави 1917-1923 років“. Отже, наша вже тут народжена молодь, зокрема студенти коледжів та університетів, мають тепер джерельний твір, з поміччю якого можуть стверджувати, що Україна після першої світової війни таки існувала як держава, хоч і ігнорувана західними потугами так само, як ігнорували вони в другій світовій війні героїчну боротьбу УПА. Українська національна революція, яка знайшла своє завершення в Актах 22 січня 1918 та 1919 років, тобто в проголошенні державної самостійності та соборності, була жорстоко здавлена московсько-большевицькою контрреволюцією, 50-річчя якої відзначатимуть цього року в СРСР.

Поява книжки о. д-ра І. Нагаєвського не одному читачеві відкриє очі і змусить задуматися над помилками, що їх допустив Захід після обох світових війн.

На вступі, писаному з вірою в Божу справедливість, автор уводить читача в загальну історію України, її географічне положення на грані Сходу і Заходу, як захисника християнської цивілізації від найдавніших часів, коротко згадує про українських предків — антів з III-VIII стол. перед Христом, про Київську Русь, Галицько-Волинську і Козацьку державу, зокрема її збройне рам'я Запорізьку Січ, і насвітлює політику Москви та Варшави супроти українських земель.

Кольоровий герб України, жовтий тризуб на синьому щиті та мапа українських земель знайомлять читача з національними барвами і положенням України. Автор розподілив багатий матеріал своєї книжки на дев'ять розділів.

Перший розділ охоплює історію України від часів гетьмана Івана Мазепи по 1917 рік — рік Української Національної Революції.

Другий розділ присвячений подіям на Україні від часу проголошення її автономії до IV Універсалу з 22 січня 1918 р., на який червона Москва відповіла війною.

Третій розділ представляє Українську Гетьманську Державу, засновану 28 квітня 1918 р., коли обрано

Олександр Дорда

ДАЙТЕ ДОРОГУ!

Скільки то часу поплило за водою, коли наші ліберальні батьки забороняли своїм синам революційну діяльність. Але даремно журилися вони своєю „революційною” молоддю — діти лібералів сиділи спокійно на протекційних посадах або прогулювалися по „корзі” в товаристві не конче українських дівчат і з „нерозважними молодиками” не мали ніяких зв'язків.

Та це було давно, проблему „ботьків і дітей” забули навіть діди й бабусі. Але не забути тієї проблеми особливої породи людей, колишнім угодовцям, що за кожної ситуації виходили сухими з води. Один із колишніх демолібералів, як сам себе величас, п. Кость Паньківський, журачись у „Листах до Приятелів” невеселим станом нашої еміграції, намагається винувати за цей стан скинути на середовище Визвольного Фронту.

гетьманом Павла Скоропадського. Четвертий розділ обіймає історію Західньо-Української Народної Республіки, проголошену 1-го листопада 1918 р. у Львові. П'ятий — період Директорії, похід об'єднаних українських армій на Київ та проголошення Соборности Українських Земель 22 січня 1919 р. В сьомім розділі представлено Другий Зимовий Похід і обговорено Варшавський договір з 21 квітня 1920 р., яким віддано Польщі Західню Україну. Розділ восьмий: становище України на міжнародній арені, договір 8 лютого 1918 р. в Бересті та Ризький договір 12 жовтня 1920 р., яким „союзник” УНР Польща признала советську окупацію України та ЗУНР.

От які були висліди політики наших тодішніх соціалістів, що й нині хочуть унапрямувати українське суспільство в протывагу Організаціям Визвольного Фронту, які ніколи не сходили з самостійницького шляху та основної засади української політики — опертя на власні сили. Доказом цього є створення ОУН, проголошення Актом 30 червня 1941 р. у Львові відновлення української державности і постанови УПА, що під час другої світової війни вела боротьбу проти нацизму та московського комунізму.

Не поминув автор у своїй історії і розвитку культурного життя у 1917-1923 рр. в Україні в розділі дев'ятому, що закінчується підсумками, в яких підкреслюється великий патріотизм та героїзм українських армій і шкідливе політиканство українських соціалістів, що, замість самостійности України, проповідували лібералізм та братерство з Москвою і єднання з Польщею, не меншим ворогом самостійности української держави.

В додатку на стор. 251-308 вміщено в перекладі на англійську мову історичні документи з 1917-1923 рр. В бібліографії, на жаль, не зазначено мови наведених джерел. Світліни та індекс закінчують цю цінну історію України, на яку давно вже чекала наша студіююча молодь.

Він із смутком констатує, що люди, які творили „середину”, тобто помірковані, демократичні та поступові, вимирають, і залишаються на еміграції одні тільки „екстремісти”. Очевидно, що з тими „революціонерами в екзилі”, як їх іронічно обзивав мелянхолійний автор, йому ніколи не було по дорозі. Особливо в окупованій поляками Галичині, де авторові належала честь не противитися окупації, а лише тягнути користі, бодай особисті. Згадуючи давні часи, називає п. Паньківський чомусь між покійниками і Осипа Бойдуника, що не був ніяким потульним демолібералом, а власне був революціонером, і тому не лише не міг ніколи дістатися до наших демократичних установ, а майже все своє життя просидів або на еміграції, або в польських тюрмах.

Між покійними остоями демократичного світу згадується також ім'я тасмничого Деслава і поруч з ним Миколи Шлемкевича, яких власне й незручно ставити за приклад до наслідування. Євгена Деслава не приходиться взагалі впроваджувати до українського політичного, ба навіть громадського життя, це всім відомо, а Микола Шлемкевич тільки в еміграційних таторах став трибуном демократичних чеснот! Фронт Національної Єдности створився в протывагу власне демократичного УНДО, і вістря своєї діяльности скеровував він супроти т. зв. стоп'ятипроцентової, тобто націоналістичної молоді.

Та „де муртуїс нігіль нізі бене”, і нам слід вибачити покійному навіть ту запеклу антинаціоналістичну пасю, з якою вергав знемоцілий від старости Шлемкевич громи на молодше від себе покоління і з тої пасії черпав для себе надхнення. Хай йому земляки цього не пам'ятають. *Errare humanum est.*

Сумні рефлексії колишнього голови „Комітету” крутяться, як він сам пише, коло подій „на нашому власному невеликому подвір'ї”. Він починає з ювілеїв, які слушно вважає за марно витрачений час і гріш, але слід спростувати головне твердження автора, мовляв, їх видумали забезпечені союзи або „революційні організації”. Йому напевно відомо, що ювілеї — справи не сьогоднішні, і цей „вірус” до американської України привезли якраз ті літеплі панове, що звичайно колись і тепер влаштувують ювілеї собі самим, не чекаючи, аж темна маса їх влаштує за їхні заслуги.

Та чим би не журився сумовитий автор, червоною ниткою в його „думках на переломі року” снуються жалісні лементи над долею тих його ровесників, що не попали до комісії, Політичної Ради і взагалі до проводу УККА. Ось де зарито собаку! Ось з чого слід починати рефлексії! На тему конгресів, зокрема останнього конгресу УККА, надто багато писалося. Але, очевидно, таки не досить, щоб панові Паньківському було ясно одне: людина не вічна, і добре було б розуміти старшим громадянам природний потік життя, про який так гарно і зрозуміло сказав наш геній: „Все йде, все ми-

О. С.

нас"... Минає молодість, минає зрілий вік, іде нове покоління, і треба знати честь, дати йому дорогу!

Чому освіченій людині, якою і є автор „думок“, незрозуміла істина, що на зміну одному поколінню не лише в патріархальній родині, а й в громадському житті приходять молодше? І що ображатись, а то й ображати це покоління таки не годиться.

Ми не зупинялись би над однією статтею в журналі людей, що називають себе демократами, якби думки, висловлені устами старшої людини, не були думками декого з нашої еміграційної інтелігенції, що не бачать природнього процесу, і на покоління, що іде їм на зміну, виливають потоки помий, замість допомогти чи повчити, коли цього потрібно. Невже так поводилися батьки цих старших людей з ними, як вони тепер? Важко повірити в це!

Кожна нація, і кожна культурна нація, та ще й нація в боротьбі за своє бути чи не бути, вирощує зміну, дивлячись у майбутнє, не лише в свій власний двір! Не треба бути політиком, щоб це знати. Таж наш селянин, що часто не був письменний, намічав собі опору в молодих людях, щоб біля них міг спокійно спочити і щоб придбане ним добро не перевелось. А що вже політик! Чи уявляв собі хтось із тих упертих ундистів чи урадівців, що їхні сімдесятилітні батьки не пускатимуть їх до політики, коли їм стукне сороківка? А такі феномени в нашій несамолюбивій еміграційній практиці водяться в усіх громадських установах, в редакціях газет, в політичних партіях! Попри чисто риторичний крик: „де наша молодь?“ войовничі старички цупко тримають у своїх руках наймізерніше місце, комісію чи членство! І спробуйте висловити свою власну думку на справи громадські! На п'ятидесятилітню людину, не тих ц. к. демократичних поглядів, кинуть анатему, а в найкращому випадку обізвуть безвідповідальним смаркачем, чвертьінтелігентом, що не має культури, бо не виховався в стрийській чи станіславській гімназії!

Дев'ятий конгрес УККА поза іншими аспектами був пробою старечих сил — ану зборемо молодших! Тих, що не слухали за німецької окупації, що не слухали й за Польщі! А коли не зборили, тоді зібрали конгрес старих і створили „об'єднання“. Гарзд! І об'єднання річ не зовсім нова! Творили їх демократи проти націоналістів у Львові (в тому числі й проти згаданого з сльозою Бойдуника), творили різні ради в таборах проти „бандерівців“ („вільні духом“) і тепер черга на ще одне об'єднання, чи пак єдність. І насувається уперте питання: чому творити нове, коли створена двадцять п'ять років тому така УНРада, наприклад, потребує і рук і голів! Самим видно, як бракує! Коли приглянутись провові нового об'єднання, малій дитині видно, що в ньому ті самі люди, які добрих двадцять років те й роблять, що борються з молодшими від себе. Борються безуспішно, бо хто ще залишився в живих, то сили навіть фізичної вже не має, щоб протиставитись молодим.

Чи не природніше й шляхетніше було б, замість поборювати молоде (пересічно біля п'ятдесятки) покоління,

ТИЖДЕНЬ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ 1967 ПРОКЛЯМАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА ЗДА

Тому, що Спільна Резолюція, схвалена 17 липня 1959 року (73 стат., 212), уповноважує і прохає Президента З'єднаних Держав Америки проголошувати кожного року проклямацію, визначаючи третій тиждень липня як Тиждень Поневолених Націй до часу, аж поки всі поневолені народи у світі не здобудуть волі й державної незалежності; і

тому, що свобода й справедливість є основним правом усіх народів; і

тому, що незалежність народів вимагає виконання ними елементарного права вільного вибору; і

тому, що ці незаперечні права обмежені або заборонені в багатьох частинах світу; і

тому, що З'єднані Держави Америки, від початку свого існування як держава, твердо визнають принципи національної незалежності й людської свободи;

тому я, Ліндон Б. Джансон, Президент З'єднаних Держав Америки, оцим призначаю тиждень, який починається 16 липня 1967 року, як Тиждень Поневолених Націй.

Запрошую всіх громадян З'єднаних Держав Америки відзначити цей Тиждень відповідними церемоніями та імпрезами і закликаю виявити відновлену відданість справедливим аспіраціям всіх народів до національної незалежності і людської свободи.

На потвердження цього я власноручно ставлю свій підпис дня 12-го липня року тисяча дев'ясот шістдесят сьомого, у сто дев'яност дев'ять роковини незалежності З'єднаних Держав Америки.

Л і н д о н Б. Д ж а н с о н

Цьогорічний Тиждень Поневолених Націй відзначено Богослуженнями в багатьох українських церквах і численними маніфестаціями в Нью Йорку, Чикаго, Гартфорд, Пітсбургу і інших місцях скупчення українців. Активну участь в усіх цих маніфестаціях взяла Організація Українського Визвольного Фронту. З нагоди Тижня Поневолених Націй Митрополит Українців Католиків у ЗДА Впреосв. Амврозій Сенишин видав архипастирське послання.

~~~~~
ня, подумати, чи варто йти проти природи? Чи слід засуджувати середнє покоління патріотів, чи можна відбирати молоді надії, що й вона гратиме якусь роллю в українському житті? Чи можна все робити руками дідів? Де, коли хтось таке бачив? Трапляються, очевидно, винятки: Аденауер, Черчілл! Але в нас, удармося в груди, немає, на жаль, Аденауера. І аденауери не родилися геніями у вісімдесят років, вони з молодих літ на це подавали надії. Наші діди, гірко признатись, тоді, коли ще були в зеніті фізичних сил, розпорошили можливості в різних соціалістичних, „демократичних“ та яких ще там модних партіях! Хіба нам це невідомо з їхніх таки полемік? Тож звичайна людська честь вимагає, наказує бодай не заваждати іншим робити те, з чим самі не справились!

ПОЧЕСНИЙ КОМІТЕТ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 25-РІЧЧЯ УПА В ЗДА

Вшановуючи творців безсмертної Української визвольної дії, ініціатори відзначення 25-річчя постанови УПА намагаються створити атмосферу об'єднання, братерства і спільної дії серед усієї української спільноти на чужині. Спільне відзначення великої річниці повинно зродити благословенну мить, у якій єдині серцем, єдиною душею ми полинемо туди, де ті роковини святкуватимуть не в просторах ясных залах, а у в'язничних келіях і за дротами концтаборів, не пісню і не словами, а жертвою життя і крові. І нехай ця мить перетвориться в тривкий стан поєднання, нехай свідомість ваги моменту, який переживатимемо в час святкування, накаже нам забути про ворогування і стати до спільної мети.

Святкування 25-річчя створення УПА відбувається у ЗДА під патронатом Почесного Комітету, в склад якого входять:

Високопреосвященніший митрополит Української Католицької Церкви в ЗДА Кир Амврозій Сенишин, Блаженніший митрополит Української Автокефальної Православної Церкви в ЗДА Іоан Теодорович, Високопреосвященніший архієпископ і голова Консисторії УАПЦ Мстислав, Високопреосвященніший архієпископ Генадій, Преосвященний Кир Йосиф Шмондюк — єпископ Стемфорду, Преосвященний Кир Ярослав Габро — єпископ чикагський, Джордж Ромні — губернатор стейту Мішиген, Е. С. Маскі — сенатор ЗДА, Дж. Д. Дингел — член Палати репрезентантів з Мішиген, Т. Й. Дульські — член Палати репрезентантів з Нью-Йорку, М. А. Фіген — член Палати репрезентантів з Огайо, Д. Й. Ірвін — член Палати репрезентантів з Коннектікату, Б. О'Гара — член Палати Репрезентантів з Ілліной, Таї — амбасадор Півд. В'єтнаму, Д. Г. Бергер — адвокат і журналіст, Т. Колдвел — письменник, полк. Ф. Й. Корсо — емер. старшина армії ЗДА, полк. А. Е. Фішер — нагороджений конгресовою почесною медаллю, д-р Е. М. О'Коннор — кол. комішонер для справ переміщених осіб.

ПРЕДСТАВНИКИ АП АБН

Д-р Ф. Мифтія — Албанія, д-р І. Дочеф — Болгарія, інж. Й. Косяк — Білорусь, інж. І. Білий — Козакія, М. Гал — Хорватія, М. Липпінг — Естонія, Т. Зайберт — Німеччина, С. Андреанскі — Малярщина, Ац Шакман — Півн. Кавказ, М. Балько — Словаччина, В. Будзяк — Україна.

ПРЕДСТАВНИКИ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

О. Мирослав Харина — головний президент СУК „Провидіння”, проф. Іван Вовчук, д-р Роман Верес — Т-во Українських Бібліотекарів Америки, інж. М. Гаврилів-Бояр — Українська Гетьманська Організація, проф. д-р П. Грицак — Т-во Українських Інженерів, д-р В. Галан — Об'єднання кол. Вояків Українців в ЗДА, інж. Степан Голяш, д-р Богдан Дзерович — Т-во

Українських Правників у ЗДА, д-р Лев Е. Добрянський — президент УККА, ред. М. В. Дольницький — ГУ СУЖА, інж. В. Заброцький — Братство кол. Вояків 1 УД УНА, маестро В. Ласовський, Йосиф Лисогір — президент Українського Народного Союзу, В. Мазур — президент Української Народної Помочі, маестро М. Мороз, д-р Б. Олесницький — Українське Лікарське Т-во П. Америки, Іван Поритко — Г. Р. Братства Українських Січових Стрільців, інж. Степанія Пушкар — Союз Українок Америки, мін. Ю. Ревай — ГУ ОУА „Самопоміч”, мгр В. Сацок — Союз Українських Студентських Товариств Америки, проф. д-р Роман Смаль-Стоцький, сотн. П. Содоль-Зілинський, проф. д-р П. Стерчо — Українська Американська Асоціація Університетських Професорів, сотн. Микола Фриз, проф. П. Чуйко, ген.-пор. П. Шандрук, проф. Лев Шанковський.

ПРЕЗИДІЯ КРАНОВОГО КОМІТЕТУ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 25-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ УПА

Лев Футала — голова, заступники голови: Микола Грицьков'як, мгр Іван Винник, мгр Є. Лозинський, Тамара Дужа-Куропась, мгр Євген Гановський, д-р Нестор Процик.

Володимир Левенець і Марія Гаврилюк — секретарі, інж. Микола Семанишин — фін. секретар, Михайло Фурда — касир.

У ВАШІНГТОНІ ВІДЗНАЧЕНО 25-ЛІТТЯ УПА

17 червня ц. р. у Вашингтоні заходами комітету під головуванням д-ра Михайла Кушніра відзначено 25-ліття Української Повстанської Армії. Балеу залю Стетлер Гілтон готелю заповнили 250 осіб. Програму молитвою відкрив о. Бердар, а відкрив імпрезу д-р М. Кушнір. З Риму привітання надіслав Верховний Архієпископ кардинал Йосиф. Зі словом виступали амбасадори вільного Китаю, Кореї та В'єтнаму — д-р Шу Кей, д-р Шуль Кім і д-р Буї Дзієм. З американців виступав конгресмен Дервінський, з українців: проф. Лев Добрянський, голова ОЖ ОЧСУ пані Уляна Целевич, д-р М. Кушнір і старшина УПА Лев Футала.

У мистецькій програмі виступала співачка Шарльотта Ордассі-Баранська при акомпаніаменті Б. Перфецького. Майстром церемонії був д-р Микола Чировський.

РЕЗОЛЮЦІЇ

ехвалені делегатами і представниками Українських Громад у З'єднаних Державах Америки, що зібралися 17-го червня 1967 р. у Статлер Гілтон готелі, Вашингтон, Д. К., для відзначення 25-річчя створення Української Повстанської Армії

З уваги на те, що московські комуністичні інтриги й посередня агресія на Середньому Сході створили в тій частині світу кризу, яка не лише загрожує існуванню малої держави Ізраїлю, але

й намагається накинати комуністичні окови арабським народам; і

з уваги на те, що міжнародня комуністична змова, керована Москвою, довела до агресії, веденої її знаряддям — Північним В'єтнамом проти волелюбного в'єтнамського народу, та до загрози для волі й безпеки в південно-східних країнах Азії; і

з уваги на те, що імперіалістичний московський комунізм одверто признається до підтримання т. зв. „комуністичної боротьби за національне визволення” в глобальному аспекті й діє такими агресивними заходами не лише проти духа й засад чартеру Організації Об'єднаних Націй, але й загрожусь безпеці та мирному співжиттю держав і народів; і

з уваги на те, що історія Советської Росії — чи т. зв. СРСР — за останніх 50 років наявно виказус плянові й послідовні методи, якими вона намагається обернути колись вільні й незалежні народи у своє знаряддя й використовувати їх для слави імперіальної Росії; і

з уваги на те, що советська Росія шляхом політичних інтриг, терором і збройною агресією за останніх 50 років поневолила велике число колись вільних та незалежних націй, що домагаються самоуправи й суверенності, включно з Україною, Білоруссю, Естонією, Латвією, Литвою, Польщею, Мадярщиною, Словаччиною, Чехією, Румунією, Болгарією, Альбанією, Сербією, Хорватією, Словенією, Вірменією, Грузією, Козакією, Ідель-Уралом, Азербайджаном, Туркестаном, континентальним Китаєм, Тибетом, Східною Німеччиною, Північною Кореєю, Північним В'єтнамом та Кубою; і

з уваги на те, що мир серед народів світу неможливий доти, поки імперська Росія не стягне своїх збройних сил та поліційних режимів з території поневолених нею народів і не позбудеться своїх імперських амбіцій — делегати і представники Українських Громад у З'єднаних Державах Америки, що зібралися 17-го червня 1967 р., у Статлер Гілтон готелі, Вашингтон, Д. К., для відзначення 25-річчя створення Української Повстанської Армії,

постановляють:

1. Висловити признання Президентів ЗДА за його намагання в обороні свободи людини у В'єтнамі та залевнити його у нашій повній підтримці для дальших і сильніших заходів, потрібних для усунення комуністичної агресії в південно-східній Азії.
2. Настоявати, щоб делегація ЗДА в ООН виявила ініціативу на форумі чи то Ради Безпеки чи Генеральної Асамблеї у висвітленні посередньої агресії Москви на Середньому Сході, як дійсної причини мілітарного там конфлікту та остерегти арабські народи, як і речників новопосталих держав, що співпраця з імперською Росією завжди призво-

дить до втрати національної незалежності та людської свободи.

3. Заявити, що держава Ізраїль має право на вільне й незалежне життя так само, як і інші народи світу, та що справедливе рішення в справах Середнього Сходу мусить бути базоване на визнанні того принципу й піддержуване спільними намаганнями працювати в мирі для розвитку й взаємного поступу всіх народів тієї частини світу.

4. Домагатися, щоб уряди ЗДА й інших вільних народів настоювали на тому, щоб Советська Росія забрала свої збройні сили та поліційні режими з етнічних територій усіх поневолених нею народів і позбулася своїх імперських амбіцій, що спричинили так багато воєн і людських страждань за останніх 50 років.

Копії цих резолюцій передано Президентові ЗДА, амбасадорові ЗДА в ООН та головам делегацій усіх держав-членів ООН.

XVIII ЗДВИГ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ І ЗДА

Насуплене темними хмарами небо та перелетні дощі не зупинили українців прибути до Торонта навіть з далеких канадійських місцевостей і з ЗДА на Маніфестацію Організації Українського Визвольного Фронту. У неділю 25 червня, коли на площі Канадійської Національної Виставки в Торонті відбувався 18-ий Здвиг українців Канади і ЗДА, щоб у 100-річчя Канади відзначити 50-річчя Української Національної Революції і 25-річчя УПА, ми мали проречисте ствердження, що говорить про громадську виробленість і національну зрілість української людини.

Понад 8 тисяч осіб, у тому числі поважне число зорганізованої сумівської молоді, заповнили площу Національної Виставки. Маніфестація у Торонті прогрімала як могутній голос української заокеанської спільноти в обороні України, її права на волю і державну незалежність, а разом і як ствердження, що ідеї Української Національної Революції для нас тут — на еміграції — однаково живі й дорогі, як і там, на батьківщині.

Службу Богу в наміренні українського народу відслужили о. Ю. Микитин, о. Р. Набережний і о. М. Стефанів. У своїй проповіді о. Р. Набережний, капелан СУМ, вказавши на те, що Україна далі бореться за правду Богу і людську гідність, зачитував такі слова з листа 75-літнього священика з України: „Ми хочемо миру, але на засадах Божої справеливості і волі народу”.

Маніфестаційна частина Зустрічі почалася піднесенням канадійського і українського прапорів. Національні гимни виконала духовна оркестра Торонтського осередку СУМ „Батурин” під керуванням м'єра В. Кардша. Довгі колони Юнацтва СУМ продефілювали перед Почесною Президією, у якій були: інж. В. Безхлібник — голова Ділового Комітету, від Головної Управи ЛВУ — д-р Р. Малащук (голова ГУ) з дружиною, інж. М.

Кравців, ред. І. Вараниця з дружиною, інж. Ю. Сумик, мгр М. Сосновський, В. Макар, п-ні М. Солонника — голова Централі ОЖ ЛВУ, М. Стар — лідер консервативних послів в Оттавському парламенті, посол Ієн Вагн з дружиною, мін. А. Гросман з дружиною, посол до Онтарійської легіслятури Джордж Бень, адв. А. Малоні; від Організацій Українського Визвольного Фронту Америки: мгр І. Винник — голова ГУ ООЧСУ, Микола Фриз-Верингора від Т-ва кол. вояків УПА ім. ген. Романа Шухевича, старшина УПА Лев Футала і Никончук від КУ СУМ у ЗДА, д-р Н. Процик від АП АБН, В. Мазур, голова УНПомочі — від УККА, мгр М. Дужий і мгр В. Щербій — від ОУВФ з Детройту, д-р І. Подригуля — від ОУВФ у Клівленді, І. Мороз — від ОУВФ у Боффало, І. Росіл — від Т-ва кол. вояків УПА в Канаді; від СУМ у Канаді: мгр Т. Буйняк, голова КУ з дружиною, дир. Я. Сербин з дружиною, В. Окіпнюк; від Централі Українців Католиків Торонтської єпархії д-р М. Кушета з дружиною, проф. д-р Є. Вертипорох — голова КНТШ, інж. Леоніда Вертипорох — відділ ОЖ ЛВУ, Матей Гожбота — від румунів, сот. М. Девоссер і П. Лозовський — від Братства Українських Січових Стрільців, К. Мигаль — від Стрільської Громади, П. Харидчак — від Українського відділу Канадійського Легіону, В. Дідюк — від УНСоюзу, мгр М. Дзьоба з дружиною — від Літературно-Мистецького Клубу, мистець О. Тельжин — від Української Спілки Образотворчих Мистців, мгр А. Тершаковець — від Пласту, полк. І. Липовецький — від СУЖ, П. Мельник і І. Гладун — від СВУ, Я. Вільк — від Торонтського відділу ЛВУ, П. Микულიк — від Торонтського О.СУМ, В. Бойчук — від Спортивного Т-ва „Україна”, І. Богун і І. Шлапак — від Української Православної Громади в Лонг Бренчі, В. Шарван — від Української радіопрोगрами в Боффало і численні представники ЛВУ і СУМ з різних місцевостей.

Коротким словом українською і англійською мовами відкрив Зустріч-Маніфестацію інж. В. Безхлібник.

Головним промовцем був Михайло Стар. Ставлячи перед очі приживних ювілейні дати — 100-річчя Канади, 50-річчя Української Національної Революції і 25-річчя УПА, він, син українських піонерів у Канаді, з'ясував завдання і обов'язки українців у Канаді і руба поставив проблему: коли відмічасмо великі ювілеї і вшануємо борців, поставмо собі запитання, що робимо, щоб країна, звідки ми і наші батьки походимо, була вільною? Перед нами великі можливості.

Головним англійським доповідачем був посол Ієн Вагн, який репрезентував прем'єра Канади Л. Пірсона і передав від нього привітання учасникам Зустрічі. Відзначаючи великий вклад українців у всі ділянки канадійського життя, він особливо відмітив їх відданість справі волі. Своєю активністю у громадському і політичному житті Канади та безкомпромісовістю у боротьбі з комунізмом за визволення України українці в Канаді здобули собі пошану і загальне признание.

Ідейний зміст і героїку УПА відтворив у своїй промові сот. УПА М. Верингора.

Політично актуальною була промова міністра Але-

на Гросмана, який передав привітання від прем'єра Онтарію Джана Робарта і від міністра І. Яремка, що з уваги на хворобу не міг особисто прибути.

Після відчитання письмових привітань від голови Проводу ЗЧ ОУН Ст. Ленкавського, голови ЦК АБН Я. Стецька та численних інших, учасників Зустрічі від імені ОУВФ привітав мгр І. Винник, а В. Мазур, голова УНПомочі, від УККА. Заключним словом закрив Зустріч д-р Р. Малащук — голова ГУ ЛВУ.

Програмою Зустрічі керував мгр Т. Буйняк, який подякував усім, що своєю працею причинилися до її успіху, зокрема виконавцям місцевої програми: чоловічому хорові О.СУМ — „Прометей”, дівочому „Діброва”, зведенням обом хорам і духовій оркестрі „Батурин”.

Добре гармонізувала з цілістю програми рецитация „Балюди про побратима” Леоніда Мосендза актором Т. Парченком. Присміє враження залишила маленька Сагайдаківська, що деклямувала „Мово рідна”.

Програму закінчено виступом зведених хорів з оркестрою, що виконали „Ветавай, Україно” — Садовського — Кардаша і національний гимн „Ще не вмерла України”.

Красу українського танку показав танцювальний ансамбль „Верховинці” під керуванням Яр. Клуни. Грала оркестра „Горлиця”.

Декорацію сцени виконав д-р Б. Стебельський.

У суботу, 24 червня, відбулася в залі Колегії св. Василія забава, на якій королевою рож обрано Олю Ганич з Судбур, а князнями Орися Мельниченко з Ст. Кетеринс і О. Матвіїв з Брентфорду.

(За „Гомоном України”)

АРХІВ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ ФОРМАЦІЇ УВО, ОУН, УПА

Крайовий Комітет для відзначення 25-річчя створення УПА започаткував творення у Нью Йорку архіву видань, що віддзеркалюють боротьбу, що її вели в найновіші часи нашої історії формації УВО, ОУН, УПА.

Комітет звертається до всіх українських громадян з проханням прислати всі видання, що в них можна знайти навіть найменші матеріали про згадану боротьбу. В архіві зберігатимуться, як джерела для праць дослідників, часописи, журнали, книжки, брошури, летючки, відозви, крайові видання, збірники, альманахи і т. п. Засновники архіву зацікавлені передусім такими виданнями як: „Сурма”, „Розбудова Нації”, „Український Голос” (з Перемишля), „Наш Клич”, „Наш Фронт” (зі Львова), а також теми, що появилися на чужині, як: „На Сторожі”, „Юнацький Шлях”, „До Зброї”, „Визвольна Політика”, „Українська Пресова Служба”, передруки підпільних видань, принесених зв'язковими з України; комплектами таких газет, як „Українська Трибуна”, „Український Самостійник”, „Час”, „Українець у Франції” (згодом „Українець-Час”), „Літопис Українського Політв'язня”, „Сучасна

Україна", „За Самостійність"; такими журналами, як: „Визвольний Шлях", „Авангард", „Голос Молоді" й ін.

Висилати матеріяли просимо на адресу:

National Committee for the Observance
of the 25th Anniversary of UPA
P. O. Box 304, Cooper Sta.
New York, N. Y. 10003

ЄВРОПЕЙСЬКА РАДА СВОБОДИ

Координаційний центр боротьби проти комунізму і московського імперіялізму

На початку липня в Мюнхені відбулася конференція представників протикомуністичних організацій вільної Європи і представників визвольних рухів поневолених Росією та комунізмом народів. Учасники конференції рішили заснувати Європейську Раду Свободи — Координаційний Центр організацій, які борються проти комунізму та російського й інших імперіялізмів.

До екзекутиви ЕРС ввійшли Оле Бйорн Крафт — президент, Ярослав Стецько та Іван Матео Льомбардо — голови, Теодор Оберлендер і Джон Грагам — члени.

Пан Крафт — це колишній міністер зовнішніх справ Данії, віцепрезидент Європейської Ради і віцепрезидент данського парламенту. Пан Ярослав Стецько — кол. Голова Українського Державного Правління і голова АБН, п. Іван Льомбардо — кол. міністер закорд. торгівлі Італії, ген. секретар італійської соціалістичної партії і віцепрезидент Асоціації Атлантийського Пакту. Пан Теодор Оберлендер є членом Християнської Демократичної Партії в Німеччині, кол. міністер федерального уряду для справ утікачів і вигнанців. Пан Джон Грагам — редактор „Англо-Українських Вістей" і член Бритійської лейбор-партії.

Головні цілі Європейської Ради Свободи координувати і скріплювати боротьбу проти комунізму та російського імперіялізму й допомагати справі визволення народів, поневолених російським імперіялізмом.

УСПІШНА ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРОТИ КОСИГІНА

Приїзд до Америки Косигіна не застав зненацька політичного проводу Організації Українського Визвольного Фронту. На заклик ОУВФ взяли участь в антимосковській демонстрації понад 350 осіб, хоч день демонстрації — середа 21-го червня був робочим днем.

Демонстранти несли українські та американські прапори і транспаренти з написами: „Домагаємося незалежної Української Держави!" „Життя Вандери було боротьбою за свободу", „Комуністичні щурі, забирайтеся геть з американської землі", „Нехай живе безсмертна УПА!", „Справжній агресор у В'єтнамі і на Се-

редньому Сході — Москва!", „Косигін — це різник!"...

Між демонстрантами були також люди, які не входять до Організації УВФ, але стоять на твердих протимосковських позиціях. Сумівська молодь викликала подив в американців і навіть у поліції своїм патріотичним завзяттям; вона то співала упівських пісень, то разом із старшими вигукувала протимосковські гасла, що їх напевно було чути в будинку большевицького посольства. Представники радіостанцій, телевізії та газет брали інтерв'ю, фотографували, записували пісні й гасла на звукову стрічку, і вже того ж вечора деякі станції передавали їх. „Дейлі Ньюз" помістив у своєму числі за 22-го червня велику світлину з української протикомуністичної демонстрації.

Під час демонстрації роздано кілька тисяч летючок з поясненням про боротьбу України проти Москви, із згадкою про ув'язнення в СРСР письменників і культурних діячів.

Згадуючи про участь української молоді в демонстрації, треба підкреслити прикрий факт: молодими учасниками демонстрації були тільки члени СУМА. А де ж була молодь з лав Пласту й ОДУМ-у? Де були всі ті, що так „турбуються" нашими студентами?

ЗАКЛИК ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ

У плані реалізації програми своїх завдань Крайовий Комітет у ЗДА для відзначення 25-річчя створення УПА звертається через нас, як колишніх членів Українського Червоного Хреста при Українській Повстанській Армії, з закликом до всього Українського Громадянства в Америці провести збірку „Дар крові" для поранених воєнків американської армії, які у В'єтнамі ставлять збройний спротив найбільшій загрозі людства — комунізмові.

Складаючи „Дар крові", українська спільнота в ЗДА цим шляхетним учинком ще раз засвідчить перед волелюбним американським народом свою протикомуністичну поставу в ім'я величного гасла „Свобода народам! — Свобода людині!", під яким Україна і досі бореться проти московсько-большевицького окупанта, і ще раз виявить свою одностайну підтримку американської політики супроти комуністичних агресорів.

Тому, що акція „Дару крові" вимагає швидкої дії, треба негайно ініціювати її по осередках нашого поселення, запрошуючи до співпраці широкі кола українського жіноцтва і лікарів. Для успішності починань доцільно проводити кампанію „Дару крові" за такою приблизно схемою:

Наперед узгодити з Американським Червоним Хрестом у даній місцевості дату і місце збірки „Дару крові"; подбати від Американського ЧХ про достатню кількість посвідок „зобов'язання жертводавця крові" (Влад Донор Пледж) і роздати їх збірщикам, які зобов'язуються протягом означеного часу зібрати якнай-

більшу кількість жертводавців крові; через місцеву пресу, радіо і телевізію провести пропаганду з наświetленням ролі Українського Червоного Хреста в минулих війнах і з вясненням боротьби УПА; в день самої збірки призначені збірщики повинні телефонічно або іншим способом пригадати жертводавцям про їхнє зобов'язання; після проведення збірки попросити місцеву станицю АЧХ видати посвідки про кількість зібраної крові для поранених американських воєнків на протикомуністичних фронтах (одну копію посвідки пересилати на адресу Крайового Комітету в ЗДА для відзначення 25-річчя УПА; під час відзначаювання річниці створення УПА урочисто передати „Дар крові” американським чинникам, використовуючи цей акт для проведення відповідної роз'яснювальної дії.

З нагоди акції „Дару крові” появиться друкована англійською мовою публікація про працю УЧХ при УПА для інформації чужинців, які прибудуть на свято 25-річчя УПА.

Просимо Українське Громадянство звернути увагу, що акція „Дару крові” має велике значення для української справи, а тому її повинні підтримати всі українці, без уваги на політичні переконання, і солідарно засвідчити поставу цілого українського народу в його боротьбі проти московсько-большевицького імперіялізму й колоніялізму.

За Колегію кол. членів УЧХ при УПА:

мгр Богдан Крук — „Мельодія”, голова, д-р Богдан Гук — „Скала”, секретар, Надя Голяш — „Марійка”, заступник голови, Ольга Завадівська — „Ема” і Роман Андрушків — „Степовий”, члени.

Адреса для листування:

National Committee for the Observance
of the 25th Anniversary of UPA
P. O. Box 304, Cooper Sta.
New York, N. Y. 10003

„УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ” В ПІТТСБУРГУ

Же більше як 20 років українці Піттсбургу й околиць щорічно влаштовують „Український День” для відзначення тої чи іншої річниці з історії України, маніфестуючи свою єдність з усім українським народом. Цьогорічний „Український День”, що його влаштував 16 липня у Вест Вю Парку Відділ УККА з участю представників інших українських громад з околиць Піттсбургу, був присвячений Тижневі Поневоленних Націй, 50-річчю Української Національної Революції і 25-річчю створення УПА. Понад 1000 осіб з Піттсбургу, Мікізракс, Карнегі, Ембріджу та інших місцевостей взяли участь в цій маніфестації

„Український День” розпочався піднесенням американського й українського прапорів. Національні гимни, американський й український, відіграла духовна оркес-

тра під керівництвом П. Висоцького. До Президії були покликані: В. Мазур — головний президент УНП і член Екзекутиви УККА, О. Голуб'як — голова Відділу УККА, Роберт Дугган — прокуратор повіту Алегені, Вінцент Мурович — дорадник стейтового прокуратора, Алберт Паслав — адвокат, Петро Сулик — заступник шерифа, о. Дмитро Сенета — парох УАПЦ з Піттсбургу, о. Петро Подоляк — парох УКЦ з Ембріджу, М. Кудрицький — учасник визвольних змагань, пані С. Голуб'як — голова відділу СУА, ред. П. Маренець — голова Відділу ООЧСУ, В. Шабатура — піонер українського зорганізованого життя в Піттсбургу, почесний президент УНП, М. Курилас — від української громади в Мікізракс, М. Кардаш — від української громади в Ембрідж, М. Червінський — кол. воєнк УПА — гість з Канади, Л. Явний — радний УРСюозу.

Вступне слово виголосив п. О. Голуб'як. Головними промовцями були: В. Мазур, Роберт В. Дугган і Вінцент Мурович. Проклямацію Тижня Поневоленних Націй для стейту Пенсильвенії, яку підписав губернатор Шейфер, прочитав П. Сулик.

Володимир Мазур, згадавши у своїй промові про основні етапи Національної Революції, у висліді якої постала Українська Самостійна Держава, наświetлив дальші визвольні змагання українського народу, його боротьбу з московським і польським окупантами, зокрема легендарну УПА, яка вписала нову героїчну сторінку в історію України. „Наше головне завдання, — закінчив свою промову В. Мазур, — допомагати нашому народові, підсилювати революційні процеси в Україні, ширити правду наших пращів великих серед народів вільного світу”.

Роберт Дугган у своїй промові заявив: „Усі поневолені і вільні нації сьогодні з вами. Країна ваших батьків боролась, щоб зформувати модерний націоналізм. Протягом всієї історії людства поневолені об'єднувались проти поневолення і тиранії”. Українські змагання 1917-1941 років він порівняв із змаганнями американців у 1776 році, і закликав продовжувати боротьбу за самостійність українського народу, а у вільному світі — пропагувати ідеї самостійности.

У мистецькій частині Ярослав Рудакевич з Філядельфії відрецитував „Валяду побратима” Л. Мосендза, а Оксана Рудакевич — вірш про Українську Дивізію „О пів до другої години”. Духова оркестра під керівництвом П. Висоцького виконала в'язанку українських, зокрема упівських мелодій.

Програму вів А. Никончук. Американських гостей представив Алберт Паслав.

В маніфестації взяли участь українські дівчата і жінки в національних строях.

Діловий Комітет для організації „Українського Дня” подбав про видання спеціальної брошури-програми, яку роздавали всім присутнім.

П. М.

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕС-ФОНД ВІСНИКА!

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

У СПРАВІ ВІЯСНЕНЬ п. Р. МЛИНОВЕЦЬКОГО ДО СТАТТІ Л. ШАНКОВСЬКОГО: „КОЗАКИ І КОЗАЦЬКА ПРОБЛЕМА”

У в'ясненнях п. Р. Млиновецького не бракує перекручень та фальшивих тверджень, які хочу спростувати, щоб баламутство не ширилось. І так:

1. Я не писав, що от. Краснов є авторитетною фігурою в козачому визвольному русі, бо мені відомо, що його західні альянти видали були після війни большевикам, а ті повісили його з іншими козачими генералами в Москві 16 січня 1947 року. Я писав, що він такою фігурою був у 1944-1945 рр., коли очолював Центральне козаке представництво в Берліні і коли стояв на самостійницьких та сепаратистичних позиціях, що можна доказати численними документами. Я навіть гадаю, що західні альянти видали от. Краснова большевикам (як старий емігрант він видачі не підлягав) тому, що на Заході ніяких „сепаратистів” не милували і не милують жодні світу цього. Якоюсь мірою мій здогад підтверджує факт, що большевики звільнили з концтабору небожа от. Краснова, який, вернувшись на Захід, написав книжку спогадів п. н. „Былое и незабываемое”. У цій книзі не біжить от. Краснова твердить, що його дядько визбувся в совєтській тюрмі своїх сепаратистичних поглядів і завітував усім козакам стояти не єдиноділимських позиціях. Виконавши це завдання, не біжить помер, нібито від серцевої атаки, на вулиці Буенос-Айресу. Можна думати, що його нагло „померли”, щоб не сказав згодом усієї правди.

2. Я не згадував про повстання І. І. Волотникова (1606-1607 рр.), бо, хоч провідник цього повстання утік був молодим хлопцем на Дон, він почав своє повстання у районі м. Путивля, а згодом поширив його на землі Московщини. Повстання це мало виразний соціальний характер.

3. Казати про донського козака українського походження, Омелька Пугача (відомого в московській історії як Ємельян Пугачов) як про „московського патріота” принаймні смішно. Повстання під його проводом охопило в 1773-1775 рр. землі над Волгою, на Уралі та на західному Сибіру, і в ньому, крім яїцьких, донських та запорізьких козаків, брали участь ще калмики, казахи, киргизи, башкіри, татари, вотяки, мецєряки, черемиси... Навіть московсько-большевицький історик М. Покровский признає, що це повстання „было первым восстанием угнетенных царской Россией народов”. Жорстоко здавивши це повстання, цариця Катерина II зруйнувала негайно Запорізьку Січ (1775) і ще більше прикоротила права донського козацтва, що знову повстало проти Москви 1792 року.

4. П. Млиновецький не відрізняє між двома братами, Юрієм і Василієм князями Долгоруками, що мали відношення до булавінського повстання. Юрій Долгорукий усмирив „кріпаків” на Слобожанщині, і це на нього напад от. Кіндрат Булавін 9 жовтня 1707 р., розгромивши його військо та вбивши самого Юрія Долгорукого. На звістку про це повстання, цар Петро нака-

зав донському отаманові, Лукіянові Максимову приборкати повстання, що той і пробував робити. Булавін утік на Запоріжжя і, набравши там добровільців, вирушив проти Максимова й московського війська, що з ним було. 9 квітня 1708 р. булавинці розгромили їх і 30 квітня 1708 року зайняли столицю Донського козацтва — Черкаськ. Максимова скарано на горло, а отаманом Донського козацтва обрано Булавина. У серпні 1708 року на територію Донського козацтва вступили значні московські сили під проводом князя Василя Долгорукого. Слабоозброєні козацькі загони не могли дати їм ради і, бачачи поразку повстання, от. Булавін застрелився. Його наступник, от. Некрасов покинув територію Донського війська і вийшов з козаками на Кубань, що тоді входила в склад Турецької імперії. Долгорукий зайняв Донщину й почав її криваво усмирювати. Він наказував масово вшати козаків, запідозрених у симпатіях до повстання, і шибениці з їх трупами пускав на тратвах вниз р. Дону.

5. У своїй книзі „Україна, Лянд унд Фольк” (Відень, 1916) проф. д-р Степан Рудницький подає такі цифри: Кубанська область: 92.000 кв. км., 2.630.000 населення, в тому числі 47% москвинів, 9% кавказців (ст. 153); Чорноморська губернія: 7.000 кв. км., 130.000 населення, в тому числі 16% українців (ст. 154). Кубанська Народня Республіка в 1918-1920 рр. складалася з Кубанської області та з Чорноморської губернії, хоч, напр., ген. Денікін не визнавав приналежності Чорноморської губернії до КНР.

6. Переведена п. Млиновецьким українізація прізвища Алексея Кулабухова на „Колобухів” не може закрити факту, що А. Кулабухов не був українцем, ні навіть чорноморським козаком. Був він козаком-лінійцем, родом зі станиці Новопокровської, Кавказького відділу, отже згідно з поглядами п. Млиновецького — „москалем”. Як відомо, цього „москала” повісили денкінці під час розгрому Кубанської Ради, 20 листопада 1919 року, за „зраду Росії”. А. Кулабухов був членом Кубанської делегації на Мирову конференцію в Парижі і, разом з іншими членами цієї делегації, підписав був договір з делегацією Горської республіки, в якій обидві сторони визнали були себе взаємно самостійними державами.

7. Під Орлом у жовтні 1919 р. не було ні одного кубанського полку і ні одної кубанської сотні. В Орловсько-Кромській операції (15-20 жовтня 1919 р.) брали по денкінському боці участь в бою офіцерські дивізії Добармії: дроздовська, корніловська та марковська і одна кінна добровільча дивізія. Ніяких козаків там не було і ніхто під Орлом фронт не покидав. Кубанські частини почали покидати фронт, коли дійшла до них вістка про розгром денкінцями Кубанської Ради та про повішення О. Кулабухова, кубанського делегата на Мирову конференцію в Парижі. Події ці мали місце в другій половині листопада 1919 року.

8. Я ніде не писав, що п. Млиновецький читав твори Чеботарьова, я тільки писав, що твердження п. Млиновецького про різні козацькі проблеми в багатьох випадках цілком покриваються з твердженнями проф. Чеботарьова. Проф. Григорій Чеботарьов є професором Принстонського університету і відомий з того, що гостро виступає проти Тижня Поневолених Націй,

проф. Добрянського, українських та козацьких визвольних змагань і вмів навіть для своїх виступів знаходити підтримку серед американських науковців. Називаючи себе донським козаком, проф. Чеботарьов особливо гостро виступав проти козацького самостійництва й козацької самостійницької еміграції. Він є автором книжок, брошур і статей на ці теми. Погляди проф. Чеботарьова та п. Млиновецького тотожні в таких пунктах: 1) Козаки — це тільки військове „сословіє”; 2) Козаки — це опора російської імперії; 3) Донські козаки — це московські патріоти; 4) Козацький сепаратизм в природі не існує; 5) Емігрантська „козакійська” течія — це вигадка сепаратистів-галичан.

Не бажаючи з українцем, п. Млиновецьким провадити спір про те, чи донські козаки є братнім для українців слов'янським народом, що етнічно й історично нічого не має спільного з москвинами, чи теж може є тільки якоюсь відміною москвинів, або як п. Млиновецький каже — „москалів”, я дозволю собі на арбітра запросити донського козака, поета Павла Полякова. В книзі своїх поезій п. н. „Лірика” (Мюнхен, 1958) він присвятив Росії такий вірш:

РОССИИ

Это было в двадцатом...

За свинцовое море
Уходили, дымясь, в темноту корабли,
Нашу злую судьбину,
Наше горькое горе,
В трюмах душевных,

крестьясь,
мы с собой увезли...

Пули!

— русские пули...

рвали землю казачью

Лапти!

— русские лапти,

границы наши прошли.

Я стоял неподвижно,
Не молясь и не плача,
И следил за тонущей, узкой кромкой земли.
Будешь Господом Богом
— ты, Россия,

— проклята!

От набегов твоих погорят города!
Ты дождешься отмщенья,
Справедливой расплаты,
Вороньем над тобой пронесется беда.
Ты давно заслужила
В окаянстве и блуде,
Чтоб разверзлась твоя потрясенная твердь,
Чтоб в деревнях и селах
Всех вас, русские люди,
Забрала воротятся, голодная смерть.
Ты ее посылала,
С ней ты жгла и губила

Украину, Сибирь, Белорусь и Кавказ,
Под частушки с гармошкой
Ты огнем попала
Все, что сотнями лет создавалось у нас.

Миллионы казненных,
Миллионы убитых,
Пытки, ссылки, доносы, тюрьма, дыба, плоты...

Все твои злодеянья
Перед миром открыты!
Вот — лицо твое, Русь...

Богом проклята ты!

.....
Тридцать лет пронеслось,
И сбылось заклятье!
Над Россией царят, веселясь, палачи.
Я молюсь за погибших,
За умученных братьев,
За Россию же не в силах...

не поставлю свечи!

Нет — вы не были люди!
Да, вы, русские — звери!
В тьме столетий пред Богом наша кровь вопиет.
Вам Господь за убитых,
К вашей свыкнувшись мере,
Этой мерой теперь за грехи воздаст.

9. Я також ніде не займався спеціально особою п. Р. Млиновецького, і не старався збагнути, хто за цим анонімом криється. Я теж ніколи не зачислював п. Млиновецького до „ворогів народу”, і гадаю, що він має право мати й обороняти більше чи менше фантастичні і цілком не фантастичні погляди. І я гадаю, що п. Млиновецький повинен мати повну свободу висловлювати такі чи інші свої погляди, і за це його невід’ємне право я боровся в рядах української армії в 1918-1920 рр. Все, в чому я перед ним „провинився”, це була моя спроба боронитися проти перекручень ним моїх поглядів, в даному випадку, на козацьку проблему. Очевидно, моє право мати інші, як п. Млиновецький, погляди на різні справи теж безспірне!

Лев Шанковський

СВЯТО ГЕРОЇВ У МІННЕАПОЛІСІ

Заходами Відділів ООЧСУ, СУМА, ОЖ ОЧСУ і ТУСМ’у в Мінеаполісі влаштовано в неділю 28 травня ц. р. Святочну Академію.

Академію відкрив коротким вступним словом голова Осередку СУМА Мирон Крамарчук. Доповідь виголосив проф. Т. Петрищак. Сумівка Оксана Муха продеклямувала уривок з поезії Олеся, а друга сумівка, Христина Ленчук, відіграла на піаніно „Маршову пісню” і американський гімн.

Оркестра ЮСУМА під диригентурою сумівки Оксани Левицької відіграла дві в’язанки українських мелодій, а хор церкви св. Константина під диригентурою інж. Євгена Карп’яка відспівав „Вилітали сизі орли” — муз. Гайворонського, „Живи, Україно” — муз. Гайворонського і „Слава героям” — муз. Сметани.

Академію закінчено співом українського національного гімну.

Ярослав Карп’як